

Центральноукраїнський національний технічний університет
Економічний факультет
Кафедра міжнародних економічних відносин та іноземних мов

«Допущено до захисту»
Зав. кафедрою МЕВтаІМ
д.е.н., професор
Іван МИЦЕНКО
«____» _____ 2026 р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
за першим (бакалаврським) рівнем вищої освіти
на тему:
«ІНВЕСТИЦІЙНА ПРИВАБЛИВІСТЬ УКРАЇНИ В УМОВАХ
ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ:
СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ»

Виконав здобувач вищої освіти
4 курсу, групи МЕВ-22
ОПП «Міжнародні економічні
відносини»
спеціальності 292 «Міжнародні
економічні відносини»

Островський С.В.
«____» _____ 2026 р.

Керівник роботи
к.е.н., доцент

Дар'я НАСИПАЙКО
«____» _____ 2026 р.

Рецензент

Центральноукраїнський національний технічний університет
 Факультет економічний
 Кафедра Міжнародних економічних відносин та іноземних мов
 Рівень вищої освіти Бакалавр
 Галузь знань 29 «Міжнародні відносини»
 Спеціальність 292 «Міжнародні економічні відносини»
 Освітньо-професійна програма «Міжнародні економічні відносини»

ЗАТВЕРДЖУЮ
 Завідувач кафедри
 _____ Іван МИЦЕНКО
 «_____» _____ 2026 року

**ЗАВДАННЯ НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ
 ЗА ПЕРШИМ (БАКАЛАВРСЬКИМ) РІВНЕМ ВИЩОЇ ОСВІТИ
 ЗДОБУВАЧА ВИЩОЇ ОСВІТИ**

Островського Сергія Вадимовича

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема роботи

Інвестиційна привабливість України в умовах євроінтеграції: сучасні тенденції та перспективи

2. Керівник роботи

Насипайко Дар'я Сергіївна, к.е.н., доцент

(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

3. Строк подання роботи до захисту _____

4. Мета та завдання кваліфікаційної роботи

5. Консультанти по роботі, із зазначенням розділів роботи

Розділ	Консультант	Підпис, дата	
		Завдання видав	Завдання прийняв
Розділ 1	доцент Насипайко Д.С.		
Розділ 2	доцент Насипайко Д.С.		
Розділ 3	доцент Насипайко Д.С.		

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1	Вибір теми і об'єкта дослідження, призначення наукового керівника	02.02.2026-13.02.2026	
2	Розробка завдання на кваліфікаційну роботу, складання календарного плану його виконання	16.02.2026-06.03.2026	
3	Опрацювання навчальної та наукової літератури і складання плану роботи	09.03.2026-10.04.2026	
4	Проведення наукових досліджень, обробка фактичного матеріалу	13.04.2025-08.05.2026	
5	Написання тексту 1-го розділу роботи та подання його на рецензування керівникові	11.05.2026-17.05.2026	
6	Написання тексту 2-го розділу роботи та подання його на рецензування керівникові	18.05.2026-31.05.2026	
7	Написання тексту 3-го розділу роботи та подання його на рецензування керівникові	01.06.2026-07.06.2026	
8	Усунення недоліків, написання остаточного варіанта тексту, оформлення кваліфікаційної роботи	08.06.2026-11.06.2026	
9	Перевірка на плагіат	12.06.2026-16.06.2026	
10	Отримання відгуку наукового керівника	17.06.2026-21.06.2026	
11	Рецензування кваліфікаційної роботи	22.06.2026-25.06.2026	
12	Захист кваліфікаційної роботи на засіданні екзаменаційної комісії		

Дата видачі завдання

« ____ » _____ 2026 року

Підпис керівника

(прізвище та ініціали)

Завдання прийнято до виконання

« ____ » _____ 2026 року

Підпис здобувача

АНОТАЦІЯ

Островський С.В. Інвестиційна привабливість України в умовах євроінтеграції: сучасні тенденції та перспективи. – Кваліфікаційна робота за першим (бакалаврським) рівнем вищої освіти зі спеціальності 292 «Міжнародні економічні відносини» освітньо-професійної програми «Міжнародні економічні відносини». – Центральноукраїнський національний технічний університет Міністерства освіти і науки України. – Кропивницький, 2026.

Дипломна робота присвячена дослідженню інвестиційної привабливості України в умовах євроінтеграції. У роботі розкрито економічну сутність понять «інвестиції» та «інвестиційна привабливість», визначено основні фактори їх формування та узагальнено методичні підходи до оцінки.

Проаналізовано сучасний стан інвестиційного клімату України на основі ключових макроекономічних показників, зокрема ВВП, інфляції, інвестиційної активності та зовнішньоторговельного балансу. Особливу увагу приділено впливу воєнного стану та процесів євроінтеграції на інвестиційне середовище.

У роботі також узагальнено зарубіжний досвід підвищення інвестиційної привабливості та запропоновано основні напрями її покращення в Україні, зокрема через удосконалення державної політики, розвиток інфраструктури та інституційного середовища.

Ключові слова: інвестиції, інвестиційна привабливість, інвестиційний клімат, євроінтеграція, економічний розвиток.

ABSTRACT

Ostrovsky S. Investment attractiveness of Ukraine in the context of European integration: current trends and prospects. – Qualification work for the first (bachelor's) level of higher education in specialty 292 “International Economic Relations” of the educational and professional program “International Economic Relations”. – Central Ukrainian National Technical University of the Ministry of Education and Science of Ukraine. – Kropyvnytskyi, 2026.

The thesis is devoted to the study of Ukraine's investment attractiveness in the context of European integration. The paper examines the economic essence of the concepts of “investment” and “investment attractiveness,” identifies the main factors influencing their formation, and summarizes methodological approaches to their evaluation.

The current state of Ukraine's investment climate is analyzed based on key macroeconomic indicators, including GDP, inflation, investment activity, and foreign trade balance. Special attention is paid to the impact of martial law and European integration processes.

The study also summarizes international experience in enhancing investment attractiveness and proposes key directions for its improvement in Ukraine, particularly through the development of state policy, infrastructure, and institutional environment.

Keywords: investment, investment attractiveness, investment climate, European integration, economic development.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	6
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ РЕГІОНУ.....	8
1.1. Економічна сутність понять «інвестиції» та «інвестиційна привабливість».....	8
1.2. Фактори формування інвестиційної привабливості регіону.....	13
1.3. Методики оцінки інвестиційної привабливості.....	18
1.4. Зарубіжний досвід підвищення інвестиційної привабливості регіонів....	23
Висновки до розділу 1.....	28
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ УКРАЇНИ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ.....	29
2.1. Основні економічні показники України, що впливають на інвестиційну привабливість.....	29
2.2. Динаміка прямих іноземних інвестицій в Україну.....	41
2.3. Порівняльний аналіз інвестиційного клімату України з країнами ЄС.....	45
Висновки до розділу 2.....	48
РОЗДІЛ 3. ПЕРСПЕКТИВИ ПІДВИЩЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ УКРАЇНИ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ.....	50
3.1. Стратегічні напрямки підвищення інвестиційної привабливості.....	50
3.2. Роль державної політики та інституційних реформ.....	55
Висновки до розділу 3.....	58
ВИСНОВКИ.....	59
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	63

ВСТУП

Актуальність теми. В умовах глобалізації та посилення конкуренції за інвестиційні ресурси формування сприятливого інвестиційного середовища є ключовим завданням для держав із перехідною економікою. Для України це питання має стратегічне значення, оскільки інвестиції виступають важливим чинником економічного зростання, структурної модернізації та інтеграції у світову економіку. У контексті євроінтеграції особливої ваги набуває необхідність адаптації національної економічної системи до стандартів Європейського Союзу.

Актуальність дослідження посилюється впливом сучасних викликів, зокрема воєнного стану та потреб повоєнної відбудови. Україна потребує значних фінансових ресурсів для відновлення інфраструктури, розвитку виробництва та людського капіталу. Водночас важливими умовами залучення інвестицій є макроекономічна стабільність, ефективність правових інститутів та передбачуваність державної політики.

Особливого значення набуває порівняльний аналіз інвестиційної привабливості України та країн ЄС, які характеризуються високим рівнем інституційного розвитку, захисту прав власності та стабільністю економічного середовища. Євроінтеграційний курс відкриває нові можливості для залучення інвестицій, водночас висуваючи підвищені вимоги до якості державного управління.

Метою роботи є дослідження інвестиційної привабливості України в умовах євроінтеграції, аналіз її сучасного стану та визначення перспектив підвищення.

Завдання дослідження:

- 1) вивчити економічну сутність понять «інвестиції» та «інвестиційна привабливість»;
- 2) описати фактори формування інвестиційної привабливості регіону;
- 3) установити методики оцінки інвестиційної привабливості;

- 4) узагальнити зарубіжний досвід підвищення інвестиційної привабливості регіонів;
- 5) проаналізувати основні економічні показники України, що впливають на інвестиційну привабливість;
- 6) оцінити динаміку прямих іноземних інвестицій в Україну;
- 7) провести порівняльний аналіз інвестиційного клімату України з країнами ЄС;
- 8) розглянути стратегічні напрямки підвищення інвестиційної привабливості;
- 9) узагальнити роль державної політики та інституційних реформ.

Об'єктом дослідження є процес формування інвестиційної привабливості України в умовах євроінтеграції.

Предметом дослідження виступають теоретичні та практичні аспекти оцінки й підвищення інвестиційної привабливості держави.

Теоретичне та практичне значення отриманих результатів полягає у можливості їх використання для вдосконалення державної інвестиційної політики та підвищення інвестиційної привабливості України.

Методологічна основа дослідження ґрунтується на використанні методів аналізу і синтезу, порівняння, узагальнення та статистичної обробки даних.

Інформаційною базою слугували офіційні статистичні матеріали, звіти міжнародних організацій та наукові публікації.

Апробація результатів дослідження. Приймав активну участь в роботі наукового гуртка «Територія міжнародних економічних відносин», де виступав з доповідями.

Структура роботи включає вступ, три розділи, висновки та список використаних джерел. Робота викладена на 69 сторінках, її положення проілюстровані 10 таблицями та 8 рисунками. Список використаних джерел налічує 71 найменування.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ РЕГІОНУ

1.1. Економічна сутність понять «інвестиції» та «інвестиційна привабливість»

У межах сучасного економічного дискурсу досі не сформовано єдиного погляду на дефініцію терміна «інвестиції», що безпосередньо пов'язано з розбіжностями в методологічних підходах різних наукових шкіл. Зокрема, відомий вчений І. О. Бланк акцентує увагу на латинській етимології цього слова (від *invest* – вкладати) та розглядає його як цілеспрямований рух капіталу задля забезпечення приросту його вартості в майбутньому [1].

Схожий вектор мислення закладено і в нормативно-правове поле нашої держави: згідно з профільною статтею Закону України «Про інвестиційну діяльність», ця категорія охоплює різноманітні майнові та інтелектуальні ресурси, які акумулюються в бізнес-проектах чи інших сферах для генерування фінансового доходу або створення суспільно корисного результату [2].

Аналіз наведеного визначення дозволяє виокремити кілька ключових положень. По-перше, інвестиції відрізняються від заощаджень тим, що передбачають активне використання капіталу у господарській діяльності, а не його пасивне накопичення. По-друге, інвестиційна діяльність не обмежується часовими рамками, оскільки вкладення можуть здійснюватися як на коротко-, так і на довгостроковий період. По-третє, інвестиції можуть набувати різних форм – фінансових, матеріальних, нематеріальних або інтелектуальних, що не змінює їх економічної сутності та кінцевої мети.

Суттєвою спільною рисою законодавчого та західного наукового підходів є акцент на результативності інвестицій, адже їх здійснення обґрунтовується очікуваним отриманням доходу або досягненням позитивного соціального ефекту. За відсутності таких результатів інвестиції втрачають своє економічне

призначення.

У цьому контексті М. Д. Білик визначає інвестиції як процес спрямування капіталу в об'єкти підприємницької діяльності з метою забезпечення його приросту в майбутньому [3], що узгоджується з загальною ідеєю інвестицій як інструменту економічного розвитку та зростання вартості капіталу.

Оскільки прийняття інвестиційних рішень ґрунтується не лише на самому факті вкладення капіталу, а й на оцінці доцільності, безпеки та очікуваної результативності таких вкладень, у наукових дослідженнях закономірно зростає увага до категорії інвестиційної привабливості. Саме вона відображає здатність об'єкта інвестування забезпечити реалізацію цілей інвестора та визначає умови, за яких інвестиції можуть бути ефективно залучені й використані.

У наукових дослідженнях вітчизняних авторів поняття інвестиційної привабливості підприємства трактується неоднозначно, що зумовлено багатогранністю даної категорії та різноманітністю підходів до її оцінювання. Аналіз наукових джерел [4-14] свідчить, що більшість дослідників розглядають інвестиційну привабливість як інтегральну характеристику об'єкта інвестування, яка формується під впливом сукупності фінансово-економічних, виробничих, організаційних та управлінських чинників.

Так, у межах фінансово-економічного підходу інвестиційна привабливість визначається через систему показників прибутковості, рентабельності, ліквідності, платоспроможності та фінансової стійкості підприємства [6; 8; 10]. Представники даного підходу акцентують увагу на здатності підприємства генерувати стабільні грошові потоки та забезпечувати прийнятний рівень інвестиційного ризику.

Водночас низка авторів [6; 9; 11] доповнює фінансову складову аналізом ефективності управлінської діяльності, якості корпоративного управління, рівня інноваційного розвитку та конкурентоспроможності підприємства. У таких дослідженнях інвестиційна привабливість розглядається як результат поєднання кількісних і якісних характеристик, що визначають довгостроковий потенціал розвитку суб'єкта господарювання.

Окремі науковці наголошують на необхідності врахування зовнішніх умов функціонування підприємства, зокрема макроекономічної стабільності, інституційного середовища, податкової та інвестиційної політики держави, а також політичних ризиків [4-14]. Згідно з таким підходом, інвестиційна привабливість формується не лише на рівні підприємства, а й значною мірою залежить від умов економічного середовища, у якому воно здійснює свою діяльність.

У наукових працях дослідників інвестиційна привабливість підприємства розглядається з різних позицій. Так, В.С. Яковлев [14] визначає інвестиційну привабливість як сукупність характеристик фінансово-господарської та управлінської діяльності підприємства, його перспектив розвитку й можливостей залучення інвестиційних ресурсів. Даний підхід акцентує увагу на об'єктивних економічних параметрах, однак не враховує суб'єктивні чинники, зокрема психологічні очікування інвесторів, які часто відіграють вирішальну роль у процесі прийняття інвестиційних рішень.

Іншої позиції дотримується Т.В. Майорова [15], яка ототожнює інвестиційну привабливість з інвестиційним підприємництвом, вважаючи, що її рівень прямо залежить від ефективності інвестицій. Однак такий підхід є дискусійним, оскільки ефективність інвестицій може проявлятися лише в довгостроковій перспективі та не завжди має безпосередній матеріальний результат.

У роботах В.М. Колота [16] інвестиційна привабливість розглядається як сукупність сприятливих інвестиційних та інноваційних умов і переваг, що забезпечують інвестору додатковий прибуток та сприяють зниженню рівня ризику вкладень. Даний підхід поєднує економічні та ризикові аспекти оцінки об'єкта інвестування.

А. Дука підкреслює, що на регіональному рівні інвестиційна привабливість має виразні індивідуальні риси, зумовлені передусім особливостями формування економічного та ресурсного потенціалу окремих територій, рівнем розвитку транспортних магістралей, а також природно-

кліматичними й агрокліматичними умовами регіону [17].

Л. Борщ і С. Герасимова розглядають інвестиційну привабливість регіону крізь призму інвестиційного клімату, стану та розвиненості інвестиційної інфраструктури, здатності регіону акумулювати інвестиційні ресурси та сукупності чинників, що визначають рівень прибутковості інвестицій і пов'язані з ними ризики [18].

На нашу думку, суперечливість трактування поняття «інвестиційна привабливість», з позиції науковців, зумовлена відсутністю єдиного методологічного підходу до його визначення, а також різною інтерпретацією змісту та ролі цієї категорії в системі економічних відносин. Дослідники акцентують увагу на різних аспектах інвестиційної привабливості, що призводить до множинності підходів і визначень. Водночас суттєву роль у її формуванні відіграють суб'єктивні оцінки та очікування інвесторів, рівень інвестиційних ризиків, а також умови зовнішнього економічного середовища.

На основі аналізу наукових джерел існуючі підходи до визначення сутності інвестиційної привабливості доцільно класифікувати за чотирма основними групами (рис. 1.1).

Систематизація наукових підходів (рис. 1.1) підтверджує, що сучасна оцінка цього поняття потребує синтезу кількісних фінансових параметрів та якісних характеристик, оскільки саме їхня синергія визначає здатність суб'єкта господарювання або території ефективно акумулювати капітал у довгостроковій перспективі.

Оцінка інвестиційної привабливості підприємства передбачає аналіз його потенціалу щодо генерації грошових потоків, рівня інвестиційних ризиків, можливостей зростання, ефективності використання ресурсів, фінансової стійкості, стабільності прибутку, рівня інноваційної активності та здатності адаптуватися до змін ринкового середовища [19].

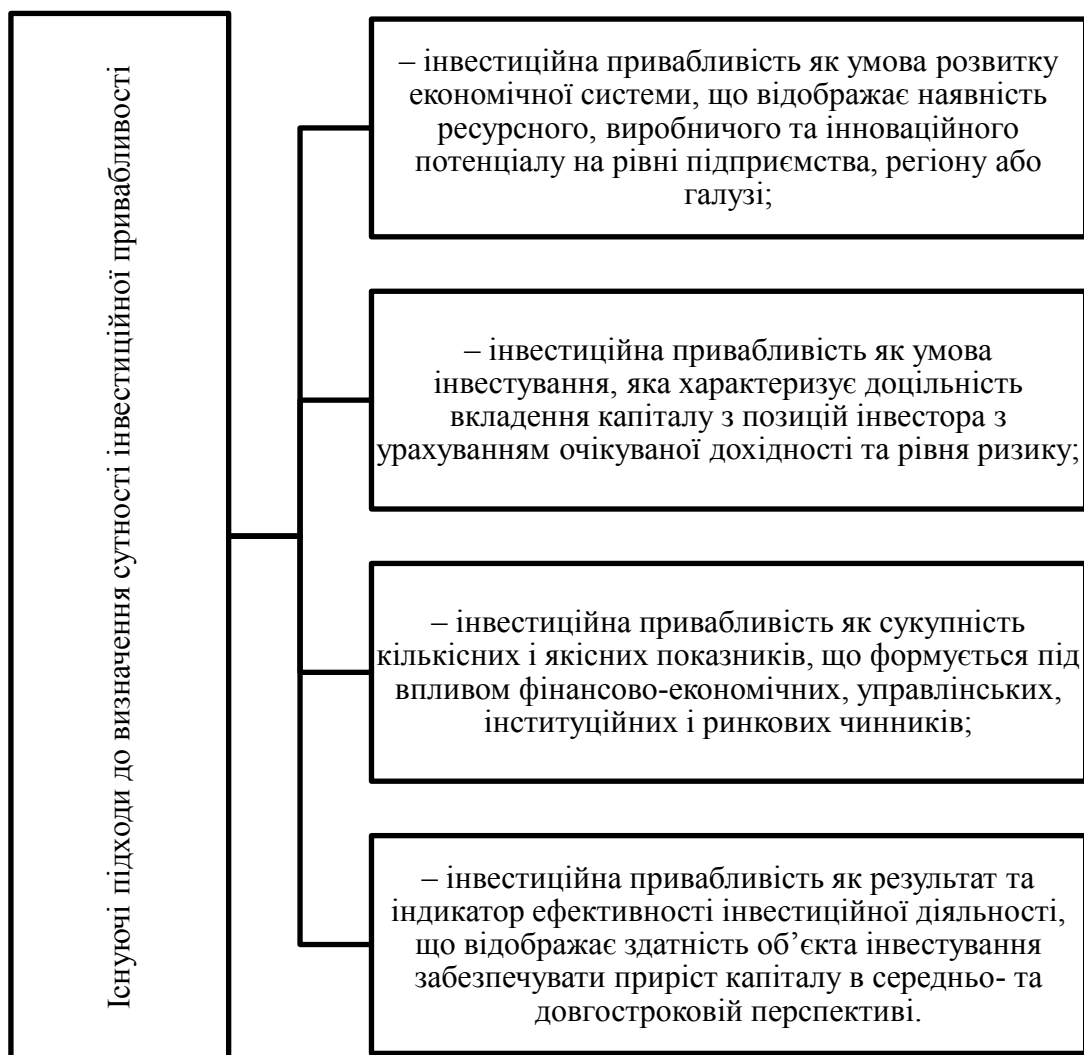

Рис. 1.1. Існуючі підходи до визначення сутності інвестиційної привабливості.

Примітка: складено автором

Узагальнюючи вищевикладене, можна зробити висновок, що інвестиційна привабливість є складною багатогранною категорією, яка еволюціонувала від вузького розуміння як сукупності фінансових показників підприємства до інтегральної характеристики, що поєднує внутрішній потенціал об'єкта (рентабельність, інноваційність, якість менеджменту) з умовами зовнішнього середовища (регіональними особливостями, макроекономічною стабільністю та інституційними ризиками). На відміну від статичного поняття «інвестиції», яке відображає лише акт вкладення цінностей, інвестиційна привабливість виступає динамічним індикатором

конкурентоспроможності, що базується на суб'єктивному балансі очікувань інвестора між майбутньою доходністю та рівнем ризику.

1.2. Фактори формування інвестиційної привабливості регіону

Інвестиційна привабливість регіону є ключовим показником його економічного розвитку та потенціалу залучення капіталу. Вона визначає, наскільки ефективно регіон може приваблювати внутрішніх і зовнішніх інвесторів, створюючи умови для зростання виробництва, зайнятості та інфраструктурного розвитку. Формування інвестиційної привабливості є результатом комплексної взаємодії різноманітних чинників, які можна умовно поділити на внутрішні, що залежать безпосередньо від ресурсів та політики регіону, та зовнішні, на які регіон має обмежений вплив, проте вони суттєво впливають на рішення інвесторів (рис. 1.2).

У науковій літературі фактори формування привабливості регіону поділяються на внутрішні (ендогенні) та зовнішні (екзогенні). Внутрішні (ендогенні) фактори (безпосередньо залежать від регіону, його ресурсного потенціалу, рівня розвитку, політики місцевої влади):

1. Ресурсний потенціал регіону (наявність природних ресурсів (земля, надра, вода та ін.), що може бути привабливим для інвесторів).

2. Економічний розвиток (обсяги виробництва, рівень ВРП, зайнятість, структура економіки, що відображає потенціал прибуткової діяльності).

3. Стан інфраструктури (розвиток транспортних зв'язків, логістичних мереж, енергопостачання, що зменшує операційні витрати інвесторів).

4. Інвестиційний потенціал праці (якість і доступність трудових ресурсів: рівень освіти, кваліфікації та витрати на працю).

5. Система місцевого управління та політика (прозорість процедур, ефективність місцевого економічного регулювання, доступність інформації).

6. Інвестиційна інфраструктура (присутність механізмів підтримки інвесторів, наприклад, інвестиційних агентств, програм підтримки) [20, 21].

Ці фактори створюють фундаментальні переваги, на основі яких формуються рішення інвесторів щодо вкладень у конкретний регіон.

Рис. 1.2. Фактори формування інвестиційної привабливості регіону

Примітка: складено автором

Зовнішні (екзогенні) фактори (впливають на інвестиційну привабливість, але їх безпосередньо не створює сам регіон) включають:

1. Макроекономічна стабільність країни (інфляція, валютний ризик, економічне зростання, що формує очікування інвесторів щодо ризику вкладень.)
2. Політична стабільність та правова захищеність (законодавство щодо захисту прав власності, судова система, рівень корупції).
3. Державна інвестиційна політика (програми стимулювання, податкові пільги, стимули для інвесторів, які визначають загальний інвестиційний клімат країни).
4. Міжнародні рейтинги та імідж країни (індекси легкості ведення бізнесу, рейтинги кредитоспроможності, що є сигналами для глобальних інвесторів).
5. Глобальні ринки та геополітичні ризики (світові тенденції, торгові бар'єри, зовнішній попит тощо) [21, 22].

Показники, за якими можна аналізувати рівень інвестиційної привабливості регіонів країни, Є. М. Гелеверя, та Ю. І. Сергієнко об'єднано у три великі групи факторів, які з боку інвесторів є визначальними для інвестиційної привабливості територій (рис. 1.3).

Фактори, що формують інвестиційну привабливість регіону, є багатогранними та взаємопов'язаними. Як відзначає Гребенюк Н. О., їх можна класифікувати на економічні, інституційні та соціальні [23]. Така систематизація дозволяє виділити ключові напрями впливу на потенційного інвестора, проте, на мою думку, сучасні умови розвитку світової економіки потребують розширення цього підходу, зокрема за рахунок врахування інформаційних та геополітичних чинників, які дедалі більше визначають вибір інвестиційних напрямів.

Дослідження С. А. Петровської трактує інвестиційну привабливість як інтегральний показник, що формується під впливом п'яти груп факторів: рівня загального економічного розвитку, потенціалу інвестиційної інфраструктури, демографічних параметрів, розвитку ринкової інфраструктури та криміногенно-екологічного стану регіону [25].

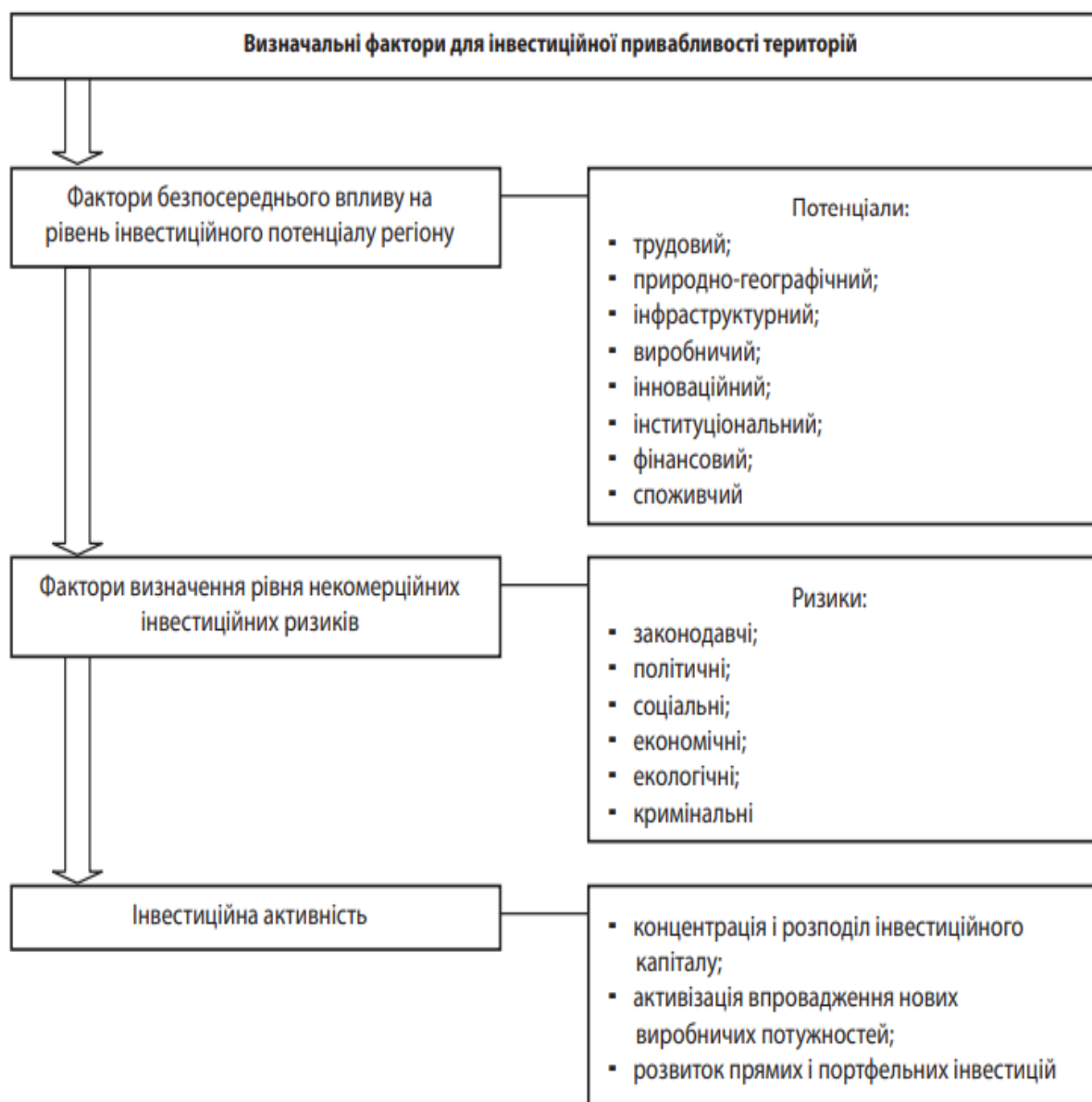

Рис. 1.3. Фактори інвестиційної привабливості регіонів [24].

У контексті сучасної конкуренції на міждержавному та міжрегіональному рівні фактори, що визначають інвестиційні рішення, умовно можна об'єднати у суспільно-політичні, економічні, інформаційні та геополітичні.

Суспільно-політичні фактори включають рівень соціального захисту, якість життя населення, освітній рівень та наявність кваліфікованих кадрів, гарантію прав і свобод людини, політичну активність населення, рівень корупції, розвиток соціальної інфраструктури, політичну стабільність, безпеку та криміногенну ситуацію. На мою думку, саме стабільність суспільно-політичного середовища є фундаментальною умовою залучення інвестицій, оскільки навіть високий економічний потенціал регіону без належного

правового та соціального середовища не здатний привабити довгострокові вкладення.

Економічні фактори визначають прибутковість інвестицій і включають темпи зростання ВВП, стабільність валютного курсу, податкову систему, банківську та кредитну інфраструктуру, рівень оплати праці, торговельну та інвестиційну політику. На мою думку, ефективне поєднання економічної стабільності та сприятливого податкового режиму здатне істотно підвищити привабливість регіону для зовнішніх і внутрішніх інвесторів.

Інформаційні фактори набувають особливого значення у постіндустріальному суспільстві, де достовірна та актуальна інформація стає ресурсом конкурентоспроможності. До них відносяться рівень інформатизації суспільства, промоція регіону через участь у виставках, форумах та бізнес-місіях, а також доступ до аналітичної та статистичної інформації. На мою думку, активна інформаційна політика регіону є невід'ємною складовою створення позитивного іміджу та підвищення довіри інвесторів.

Геополітичні фактори, у свою чергу, визначають економічні та соціальні пріоритети регіону і включають географічне розташування, розмір території, близькість до державних кордонів, наявність ресурсів та демографічну структуру. Прикордонні регіони, як правило, мають вищий рівень розвитку завдяки сприятливому географічному розташуванню, що знижує транспортні витрати і розширює ринки збуту, що, на мою думку, робить їх більш привабливими для іноземних інвесторів.

Важливим фактором інвестиційної привабливості є використання міжнародних рейтингів та індексів, таких як індекс Джині, індекс глобальної конкурентоспроможності, індекс сприйняття корупції та рейтинг легкості ведення бізнесу (Doing Business). Вони дозволяють інвесторам отримати об'єктивну аналітичну інформацію для порівняння регіонів та прийняття обґрунтованих рішень. На мою думку, ефективне використання цих показників у регіональній політиці стимулювання інвестицій допомагає зменшити асиметрію в залученні капіталу та сприяє більш рівномірному розвитку

територій [26].

Таким чином, інвестиційна привабливість регіону формується під комплексним впливом економічних, соціально-політичних, інформаційних та геополітичних факторів. Застосування системного підходу до оцінки та управління цими чинниками дозволяє регіону створювати сприятливе середовище для інвесторів та забезпечувати сталий соціально-економічний розвиток.

Тож, фактори формування інвестиційної привабливості регіону є комплексом економічних, соціальних, політичних, правових та інфраструктурних та інших умов, що впливають на прийняття інвестиційних рішень. Для оцінки та підвищення цієї привабливості важливо враховувати як внутрішні складові, так і макроекономічні та зовнішні чинники. Ефективне поєднання цих аспектів дозволяє створити сприятливе середовище для залучення інвестиційних ресурсів та сталого розвитку регіону.

1.3. Методики оцінки інвестиційної привабливості

Визначення рівня інвестиційної привабливості здійснюється за допомогою різнопланового інструментарію, який уможливорює аналіз на рівні держави, конкретних галузей, окремих територій та суб'єктів господарювання. Наукова спільнота здебільшого солідарна в тому, що сформувати оптимальний інвестиційний клімат можна лише за умови всебічного вивчення всіх його компонентів, дослідження їхніх специфічних рис та встановлення системних зв'язків між ними.

Група науковців (зокрема Головатюк В. М., Соловійов В. П., Zenchenko С. В., Пащенко М. П., Спесивцева А. А.) обґрунтовує доцільність вимірювання привабливості через калькуляцію персоніфікованих оцінок за двома векторами: потенціал для інвестування та супутні ризики [27]. Ця методологія дає змогу детально з'ясувати вагомість кожного фактора для успішного втілення бізнес-проєкту. Паралельно автори пропонують виводити зведений індикатор якості

локального інвестиційного середовища. На його базі здійснюється поділ територій на чотири ієрархічні класи залежно від ступеня комфортності для капіталовкладень: із найвищим рівнем сприяння, з достатнім, посереднім та низьким (несприятливим). Зазначений інструментарій вважається універсальним, адже підходить для систем будь-якого масштабу, проте його слабким місцем є ігнорування взаємовпливу між інвестиційними потоками та іншими ресурсними чинниками регіонального розвитку в Україні.

Альтернативна концепція базується на дослідженні кореляції між потенційною прибутковістю та рівнем небезпеки для капіталу. Для моніторингу територій у межах цього підходу виокремлюють п'ять ключових інформаційних блоків:

- 1) параметри господарського розвитку території;
- 2) рівень сформованості інфраструктури для інвесторів;
- 3) демографічна ситуація;
- 4) ступінь зрілості ринкових інститутів та загальної інфраструктури;
- 5) сукупні інвестиційні ризики.

Перевагою цього алгоритму є можливість опрацювання лівової частки даних за допомогою математичної статистики, а вразливою стороною — недостатня прозорість критеріїв, за якими виокремлюються конкретні ознаки інвестиційної привабливості.

Щодо методів дослідження, у сучасних працях виділяють три провідні групи: економіко-математичні методи, факторний аналіз та метод експертних оцінок.

До економіко-математичних методів належать кореляційний і дисперсійний аналіз, методи оптимізації та математичного моделювання, міжгалузевий баланс тощо.

Факторний аналіз застосовується при роботі з великою кількістю різномірних показників і дозволяє групувати близькі за змістом індикатори в окремі фактори.

Метод експертних оцінок передбачає комплексний аналіз, що поєднує

кількісні характеристики та аргументовані судження спеціалістів, знайомих зі станом розвитку суб'єкта; складність цього методу полягає в суб'єктивізмі при встановленні критеріальних нормативів [28].

Оцінка інвестиційної привабливості регіонів України часто зводиться до ранжирування територій за рівнем привабливості для інвесторів. Відомими методиками ранжирування є розробки І. О. Бланка, К. Д. Гурової та О. Климахіної, які здійснювали оцінку регіонів за п'ятьма синтетичними параметрами: природний потенціал, демографічна характеристика, розвиток ринкових відносин та комерційної інфраструктури, рівень криміногенних, екологічних та інших ризиків [28]. Такі комплексні підходи дозволяють не лише ранжувати регіони, а й визначати пріоритети для реалізації інвестиційних програм на національному та регіональному рівнях.

Для оцінки інвестиційної привабливості регіону застосовуються різні підходи та методи, які також класифікують за двома основними ознаками: методами обробки даних та системою показників.

Щодо методів обробки даних, виділяють два основні підходи – описовий та рейтинговий. Описовий підхід передбачає детальний аналіз абсолютних показників, структури та динаміки розвитку регіону. В його основі лежить експертна оцінка: дослідник самостійно відбирає найбільш значущі показники та формує на їхній основі висновки щодо стану інвестиційного клімату. Такий підхід переважно використовується при дослідженні соціально-економічного розвитку регіону і дозволяє глибоко охарактеризувати його специфіку [29].

Рейтинговий підхід базується на проведенні опитувань суб'єктів економічної діяльності, під час яких визначається ступінь та напрям впливу різних факторів на інвестиційну привабливість. Результати опитувань агрегуються та перетворюються на інтегральний показник, що дозволяє формувати загальний рейтинг регіону. Цей метод отримав широке застосування у практиці провідних світових консалтингових та аналітичних агенцій, оскільки поєднує простоту використання з високою інформативністю і задовольняє потреби різних учасників інвестиційного та соціально-економічного процесу.

На практиці саме рейтинговий підхід демонструє найбільшу популярність завдяки своїй універсальності та можливості порівнювати регіони між собою на основі інтегрованих показників [29].

Бушинський Є. В. [30], при оцінці інвестиційної привабливості регіону, вважає важливим визначення питомої ваги окремих факторів, що впливають на інвестиційний клімат. Ця питома вага повинна формуватися таким чином, щоб результати попереднього аналізу максимально корелювали з фактичною інвестиційною активністю регіонів. Для підвищення точності оцінки доцільно застосовувати дискретні алгоритми оптимізації та комп'ютерне моделювання, які дозволяють перевірити достатню кількість можливих рішень та обрати оптимальне. Найбільш значущими факторами при цьому вважаються рівень економічного розвитку, транспортна доступність, розвиток соціальної інфраструктури, а також стан навколишнього середовища та рівень його захисту.

Водночас, наукові дослідження підкреслюють, що оцінка потенційної інвестиційної привабливості не завжди збігається з фактичним обсягом інвестицій, оскільки процес прийняття рішення про місцезнаходження інвестицій є складним і включає вплив поведінкових чинників, індивідуальних переваг інвесторів, галузевої специфіки та інвестиційних стимулів, зокрема спеціальних економічних зон.

У практиці аналізу потенційної інвестиційної привабливості регіону часто застосовується групування факторів за рівнем агрегації:

1. Регіональний рівень оцінює такі параметри, як транспортна доступність, рівень розвитку галузей економіки, ринок праці, трансформація економіки, ділове середовище, туристична привабливість та стан навколишнього середовища.

2. Субрегіональний рівень включає більш деталізовані показники транспортної доступності, трудових ресурсів, поглинальної здатності ринку, розвитку економічної та соціальної інфраструктури, рівня суспільної безпеки та стану навколишнього середовища.

3. Рівень територіальної громади фокусується на характеристиках трудових ресурсів, технічної та соціальної інфраструктури, ринку та інноваційності.

Об'єднана територіальна громада аналізується за такими критеріями, як транспортна доступність, розмір і ефективність трудових ресурсів, поглинальна здатність ринку, розвиток економічної та соціальної інфраструктури, стан довкілля, рівень безпеки та діяльність щодо інвесторів.

Міський рівень передбачає оцінку поглинальної здатності ринку, якості ринку праці, соціального клімату, технічної інфраструктури, ділової інфраструктури, транспортної доступності, ефективності економічної трансформації та рекреаційних можливостей.

Загалом, аналіз факторів, що характеризують інвестиційну привабливість, показує значні відмінності в наборі критеріїв та їх деталізації. Проте найчастіше використовуються такі ключові показники: доступність комунікацій і транспортних мереж, якість технічної та соціальної інфраструктури, трудові ресурси та стан ринку праці, поглинальна здатність ринку, а також структура та ефективність регіональної економіки. Використання цього комплексного підходу дозволяє отримати цілісну оцінку інвестиційної привабливості регіону та визначити пріоритетні напрями розвитку для залучення інвестицій [30].

Узагальнюючи викладене, можна дійти висновку, що сучасна методологія оцінювання інвестиційної привабливості базується на комплексному поєднанні статистичного аналізу, факторного моделювання та експертних оцінок, що дозволяє нівелювати суб'єктивізм та враховувати взаємозв'язок між потенціалом і ризиками. Систематизація існуючих підходів свідчить про перехід від простого описового аналізу до багатовекторного ранжування, де критичне значення має не лише загальнонаціональний контекст, а й глибока децентралізація оцінки за рівнями агрегації (від регіонального до рівня конкретної територіальної громади чи міста). Ключовою особливістю ефективною оцінки є визначення вагомості факторів (транспортної логістики, якості ринку праці та інфраструктури) за допомогою математичного

моделювання, що дозволяє скоротити розрив між теоретичними рейтингами та фактичними обсягами залученого капіталу. Таким чином, вибір конкретної методики має залежати від цілей інвестора та специфіки об'єкта, забезпечуючи надійну аналітичну базу для розробки стратегій регіонального розвитку та підвищення конкурентоспроможності територій.

1.4. Зарубіжний досвід підвищення інвестиційної привабливості

Зарубіжна практика формування сприятливого інвестиційного середовища в регіонах свідчить про важливість комплексного підходу, який поєднує фінансові стимули, інституційні реформи та міжрегіональну співпрацю.

Одним із прикладів є програма Федерального міністерства економіки та енергетики Німеччини «Joint Task for Improving Regional Economic Structures» (GRW), яка передбачає надання грантів на інвестиційні проекти в економічно відсталих регіонах. Підприємства, що реалізують інвестиційні проекти в таких регіонах, можуть отримувати значні часткові компенсації витрат (до 45 % для малих і до 25 % для великих підприємств), що сприяє стимулюванню виробництва та зростанню зайнятості на місцях [31]. Такий механізм фінансових стимулів є ефективним інструментом подолання регіональних диспропорцій і підвищення привабливості територій для інвесторів.

На рівні Європейського Союзу ключову роль відіграють структурні фонди та програми, що спрямовані на зміцнення конкурентоспроможності регіонів. Такі інструменти, як Interreg (програмний механізм європейської політики територіального співробітництва), сприяють розвитку міжрегіональних проектів, обміну досвідом та впровадженню інноваційних рішень у сфері соціально-економічного розвитку територій. Програми Interreg фінансують проекти, спрямовані на економічне зростання, сталий розвиток, інновації, покращення інфраструктури та міжрегіональну співпрацю, що безпосередньо впливає на підвищення інвестиційної привабливості регіонів

[32].

Крім того, Європейський соціальний фонд плюс (ESF+) прямо включає в свої цілі підвищення регіональної конкурентоспроможності та створення умов для залучення інвестицій шляхом підтримки зайнятості, навчання робочої сили та покращення соціальних послуг. Така політика сприяє не лише соціальному розвитку, але й формуванню більш стабільного інвестиційного середовища [33].

Значні міждержавні ініціативи, що також впливають на привабливість регіонів, включають приклади співпраці, такі як Басейнова програма Балтійського моря (частина структури Interreg), яка підтримує проекти з підвищення внутрішньої та зовнішньої доступності, інновацій, екологічної стійкості та конкурентоспроможності Балтійського регіону [34].

Ще один приклад міжнародної ініціативи Western Balkans Investment Framework (WBIF), яка була створена ЄС для стимулювання інфраструктурного розвитку та економічної інтеграції країн Західних Балкан шляхом поєднання грантів, кредитних ресурсів і технічної допомоги. Такий підхід дозволяє реалізовувати великі проекти у транспорті, енергетиці, охороні довкілля, цифровій інфраструктурі, що робить регіони більш привабливими для інвесторів [35].

Аналіз зарубіжного досвіду свідчить, що, незважаючи на значну різноманітність інструментів стимулювання інвестиційної діяльності, які застосовуються в різних країнах, їх умовно можна згрупувати за основними напрямками державного впливу. У наукових дослідженнях виділяють інституційний, економіко-організаційний, інфраструктурний вплив, а також маркетингове та інформаційне забезпечення інвестиційної діяльності. Саме комплексне поєднання цих напрямів формує сприятливий інвестиційний клімат на регіональному рівні.

Результати досліджень інвестиційної політики регіонів показують, що успішна реалізація регіональних інвестиційних програм і проектів є важливим чинником економічного відродження територій та зростання їх

конкурентоспроможності [36].

У зарубіжній практиці держава активно впливає на інвестиційний клімат шляхом проведення виваженої податкової, фінансово-кредитної та митної політики. Водночас ефективність регіональної інвестиційної політики значною мірою визначається здатністю органів влади забезпечити оптимальне поєднання участі приватного капіталу, змішаних державно-приватних форм фінансування та громадських інституцій. Важливу роль при цьому відіграє система координаційного управління, яка забезпечує узгодженість дій усіх учасників інвестиційного процесу на регіональному рівні [37, 38].

У межах економіко-організаційного впливу держава застосовує широкий спектр фінансових і нефінансових інструментів регулювання інвестиційної діяльності. До них належать податкові пільги та податкові канікули, компенсація відсоткових ставок за кредитами, створення регіональних інвестиційних фондів, розроблення та реалізація регіональних інвестиційних програм, а також законодавча підтримка іноземних інвесторів. Важливе місце в системі нефінансових інструментів займають механізми державно-приватного партнерства, розвиток кластерів, технопарків, індустріальних парків і спеціальних економічних зон [38, 39].

У дослідженнях підкреслюється, що ключова функція держави в інвестиційній сфері полягає у забезпеченні ефективної координації реалізації регіональних програм та створенні дієвого механізму їх упровадження. Такий механізм включає правове регулювання інвестиційних відносин, делегування частини повноважень регіональним і муніципальним органам влади, формування умов для об'єднання фінансових і матеріальних ресурсів, визначення податкових пріоритетів, а також встановлення відповідальності місцевих органів влади за реалізацію інвестиційної політики та мінімізацію можливих негативних соціально-екологічних наслідків [38].

Важливою складовою є також налагодження комунікації з громадськістю та поширення інформації про інвестиційні можливості регіону через засоби масової інформації.

Показовим прикладом активної державної політики залучення інвестицій є Китайська Народна Республіка. Як свідчить аналіз, основними чинниками зростання інвестиційних надходжень у КНР стали значний потенціал внутрішнього ринку, гарантований захист іноземних інвестицій, наявність відносно дешевої робочої сили та масштабний розвиток інфраструктури в регіонах країни [40]. Інвестиційна політика Китаю характеризується стабільністю та наступністю економічного курсу, поетапним розширенням доступу іноземних інвесторів до нових галузей, диверсифікацією форм використання іноземного капіталу та концентрацією інвестицій у стратегічно важливих регіонах.

Особливу роль у стимулюванні інвестиційної активності в Китаї відіграло створення спеціальних економічних зон, таких як Шеньчжень, Чжухай, Шаньтоу та Сямень, які стали осередками економічного зростання та інструментами інтеграції країни у світову економіку [41].

Децентралізація повноважень у сфері управління інвестиційною діяльністю та надання економічної самостійності адміністраціям спеціальних зон забезпечили гнучкість управлінських рішень і сприяли зростанню інвестиційної активності [42].

У результаті пріоритетної орієнтації на прямі іноземні інвестиції сформувалася унікальна структура зовнішнього фінансування економіки КНР, у якій частка ПІІ становить близько 69 % усіх іноземних капіталовкладень [40].

Значний інтерес також становить досвід Сполучених Штатів Америки, де підвищення інвестиційної привабливості регіонів тісно пов'язане з розвитком науки, інновацій та високих технологій [43].

Інвестиційна політика США ґрунтується на тісній взаємодії федеральних органів влади, урядів штатів, приватного бізнесу та іноземних інвесторів [44].

При цьому широко застосовується поєднання прямих і непрямих фінансових стимулів, а також нефінансових методів, серед яких особливе значення має розвиток інфраструктури та прозора інформаційна політика [40].

На практиці в США часто використовуються комбіновані інструменти

стимулювання інвестиційної діяльності, а умови для інвесторів диференціюються залежно від значущості проєктів і пріоритетності галузей. Важливу роль відіграє створення спеціальних підприємницьких зон, промислових і науково-технологічних парків, а також активне використання інформаційно-реklamних методів залучення інвесторів шляхом надання повної інформації про інфраструктуру, земельні ресурси та перспективи розвитку регіонів [40].

Важливим напрямом підвищення інвестиційної привабливості регіонів у зарубіжних країнах є кластерна політика. Активна реалізація кластерних стратегій спостерігається в країнах ЄС, США, Японії та країнах Азіатсько-Тихоокеанського регіону [42].

Досвід Японії демонструє орієнтацію на створення інноваційних кластерів і глобальних виробничих мереж у відповідь на обмеженість природних ресурсів. Активна участь регіональної влади, малого та середнього бізнесу й наукових установ забезпечує високий рівень технологічного розвитку та інвестиційної привабливості територій [42].

Отже, зарубіжний досвід підвищення інвестиційної привабливості регіонів підтверджує ефективність комплексного підходу, що поєднує інституційні реформи, фінансові та нефінансові стимули, розвиток інфраструктури, кластерну політику та активну взаємодію держави й приватного сектору. Адаптація цих підходів з урахуванням національних особливостей може стати дієвим інструментом посилення інвестиційної привабливості регіонів України. Ці практики можуть бути адаптовані в українських умовах із урахуванням національних особливостей та пріоритетів регіонального розвитку, сприяючи ефективному залученню інвестицій і посиленню конкурентоспроможності територій.

Висновки до розділу 1

Узагальнюючи економічну сутність понять «інвестиції» та «інвестиційна привабливість», слід зазначити, що сучасна наука здійснила перехід від

спрощеного розуміння капіталовкладень як статичного акту фіксації цінностей до усвідомлення їх як складного, динамічного процесу. Якщо категорія «інвестиції» відображає безпосереднє цільове спрямування майнових, фінансових чи інтелектуальних ресурсів заради майбутнього прибутку або соціального ефекту, то «інвестиційна привабливість» виступає складною інтегральною характеристикою об'єкта. Вона відображає суб'єктивний баланс очікувань інвестора між потенційною прибутковістю та існуючими ризиками, поєднуючи в собі як внутрішній фінансово-виробничий потенціал суб'єкта господарювання, так і сукупність зовнішніх макроекономічних та інституційних умов його функціонування.

Аналіз факторів формування інвестиційної привабливості регіону свідчить, що вона є результатом синергетичної взаємодії складної системи ендогенних (внутрішніх) та екзогенних (зовнішніх) чинників. Безпосередня конкурентоспроможність території базується на її природно-ресурсному потенціалі, розвиненості логістичної та інвестиційної інфраструктури, якості людського капіталу та ефективності місцевого самоврядування. Водночас у сучасному світі класична тріада економічних, інституційних та соціальних факторів суттєво розширюється за рахунок інформаційних і геополітичних параметрів, а використання міжнародних рейтингів та індексів дозволяє нівелювати асиметрію інформації й приймати обґрунтовані рішення щодо просторового розміщення капіталу.

Дослідження методик оцінки інвестиційної привабливості дозволяє зробити висновок, що сучасний інструментарій аналізу еволюціонував до комплексного поєднання економіко-математичних моделей, факторного аналізу та експертних оцінок, які дозволяють збалансувати кількісні та якісні параметри. Застосування описового та рейтингового підходів дає змогу не лише ефективно ранжувати території за рівнем сприятливості клімату, а й здійснювати глибоку децентралізовану оцінку на різних рівнях агрегації. Головною умовою дієвості будь-якої обраної методики є точне визначення вагомості окремих факторів.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ УКРАЇНИ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

2.1. Основні економічні показники України, що впливають на інвестиційну привабливість

Інвестиційна привабливість країни є комплексним економічним явищем, що характеризує здатність економіки залучати та утримувати інвестиції, особливо прямі іноземні інвестиції (ПІІ), що створюють довгостроковий капітал і сприяють сталому економічному розвитку. В Україні цей аспект має надзвичайну важливість, оскільки після початку повномасштабної війни з російською федерацією економічна система зазнала глибоких потрясінь, що змінили не лише поточні показники, але й очікування інвесторів щодо майбутніх ризиків і вигод.

Одним із базових макроекономічних показників, що визначає загальну економічну привабливість, є *валовий внутрішній продукт (ВВП)*, що є економічною оцінкою всіх товарів і послуг, вироблених в країні (рис. 2.1). За даними World Bank, Україна у 2023 році мала ВВП близько 181,2 мільярда доларів США, у 2024 році - 190,7 мільярда доларів США, у 2025 році - 218,5 мільярда доларів США [45]. Зростання у динаміці ВВП показує відновлення після глибокого падіння на початку повномасштабної війни, свідчить про помітні темпи виходу на довоєнні рівні розвитку.

Зважаючи на те, що для інвесторів критично важливо розуміти не лише доларовий еквівалент ринку, а й реальну спроможність економіки до зростання без урахування цінових шоків, доцільно розглянути рух обсягів виробництва в гривневому еквіваленті.

Оцінку номінального та реального ВВП України за досліджуваний період систематизовано в табл. 2.1. Як номінальний, так і реальний ВВП України демонструють стійке зростання протягом 2023–2025 рр.

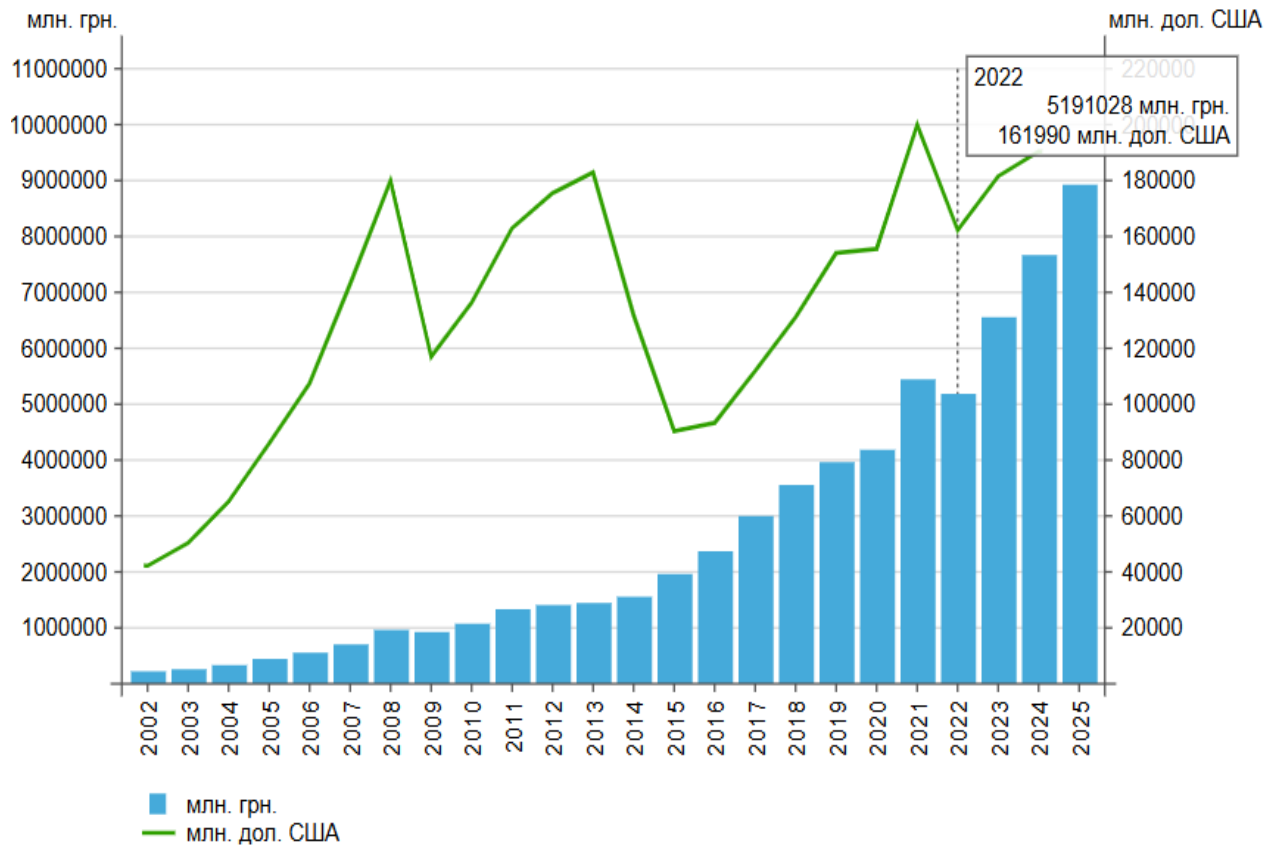

Рис. 2.1. Валовий внутрішній продукт (ВВП) в Україні за 2002-2025 рр. [46].

Таблиця 2.1

Валовий внутрішній продукт України за 2023–2025 рр. (млн грн)

Рік	Номінальний ВВП	Відхилення від 2023 р.	Відносне відхилення, %	Реальний ВВП	Відхилення від 2023 р.	Відносне відхилення, %
2023	6537825	–	–	5518062	–	–
2024	7658 659	+1120 834	+17,1%	6821088	+1303026	+23,6%
2025	8931194	+2393 369	+36,6%	7801948	+2283886	+41,4%

Примітка: складено за джерелом [46]

Так, номінальний ВВП збільшився на 36,6 % у 2025 році порівняно з 2023 роком, а реальний – на 41,4 %, що свідчить про відновлення економіки після воєнного спаду. У 2024–2025 рр. реальний ВВП зростає швидше за номінальний, що вказує на поступове відновлення виробництва та економічної активності без сильного інфляційного перекосу.

Значне зростання ВВП у реальному вираженні свідчить про покращення внутрішньої економічної динаміки, що позитивно впливає на інвестиційну

привабливість країни. Інвестори можуть розраховувати на збільшення обсягів виробництва, попиту та ринкових можливостей.

Зростання ВВП для іноземних інвесторів є сигналом економічної активності: високі темпи означають збільшення попиту на продукцію та послуги, розширення ринків збуту, створення нових можливостей для прибуткових проєктів. Натомість повільне зростання гальмує довіру, оскільки інвестори прагнуть вкласти капітал у країни з більш стрімким і передбачуваним економічним розвитком.

Другим важливим показником є *ВВП на душу населення*, що відображає рівень розвитку економіки кожного мешканця. Хоча Україна залишається відносно «нижчою середньою» за цим показником на глобальному рівні, зростання цього показника з часом може стимулювати збільшення споживчого попиту та витрат домогосподарств, що є додатковим фактором залучення інвестицій, особливо у споживчі та сервісні сектори [45].

Динаміка номінального ВВП на одну особу населення дозволяє оцінити реальний рівень добробуту громадян України та рівень економічної активності у розрахунку на одного мешканця. Показник на душу населення відображає, наскільки зміни загального ВВП трансформуються у покращення або погіршення фінансового становища населення та створює основу для аналізу купівельної спроможності, внутрішнього попиту та інвестиційної привабливості країни.

У табл. 2.2 наведено номінальний ВВП України на одну особу населення за 2023–2025 роки.

Таблиця 2.2

Номінальний ВВП України на одну особу населення (2023–2025 рр.)

Рік	ВВП на одну особу, грн	Відхилення від 2023 р., грн	Відносне відхилення, %	ВВП на одну особу, дол. США	Відхилення від 2023 р., дол. США	Відносне відхилення, %
2023	5139,6	–	–	939,9	–	–
2024	5389,5	+249,9	+4,9%	1 060,0*	+120,1	+12,8%
2025	–	–	–	–	–	–

Примітка: складено за джерелом [46]

ВВП на одну особу зростає до 5389,5 грн (+4,9 %) і 1060 дол. США (+12,8 %) порівняно з 2023 роком, що свідчить про поступове відновлення економіки та зростання добробуту населення. Зростання ВВП на душу населення у 2024 р. свідчить про підвищення купівельної спроможності населення, що створює потенціал для розвитку внутрішнього ринку та залучення інвесторів. Через відсутність даних за 2025 рік неможливо точно оцінити подальші темпи зростання ВВП на душу населення. Це підкреслює необхідність використання прогнозів або додаткових статистичних джерел для планування економічної політики та інвестиційних рішень.

Не менш значущим показником є *інфляція*, яка вимірює темпи зростання цін на товари та послуги. Стабільний і помірний рівень інфляції є ознакою макроекономічної стабільності, що зменшує невизначеність щодо майбутніх доходів та витрат (табл. 2.3).

Таблиця 2.3

Індекси споживчих цін (ІСЦ) в Україні (% до попереднього року)

Рік	Індекс споживчих цін, %
2002	99,4
2003	108,2
2004	112,3
2005	110,3
2006	111,6
2007	116,6
2008	122,3
2009	112,3
2010	109,1
2011	104,6
2012	99,8
2013	100,5
2014	124,9
2015	143,3
2016	112,4
2017	113,7
2018	109,8
2019	104,1
2020	105,0
2021	110,0
2022	126,6
2023	105,1
2024	112,0
2025	108,0

Примітка: складено за джерелом [48]

Після пікових значень 2014–2015 рр. індекси споживчих цін стабілізувалися у 2016–2019 рр. (109–113 %), що сигналізує про поступове відновлення макроекономічної стабільності та підвищення прогнозованості для бізнесу. Зниження та стабілізація ІСЦ є важливим фактором для прямих іноземних інвестицій, оскільки інвестори віддають перевагу економічно передбачуваним країнам із помірною інфляцією, що дозволяє ефективно планувати доходи та витрати. ІСЦ 2023–2025 рр. коливається у межах 105–112 %, що відображає відновлення економіки після кризових років і створює передумови для залучення інвестицій у стратегічні сектори економіки, включно з виробництвом, енергетикою та логістикою. Стабілізація ІСЦ у майбутні роки є ключовим сигналом для довгострокових інвестицій, оскільки знижує ризики інфляційних втрат і сприяє формуванню більш сприятливого макроекономічного середовища.

Баланс зовнішньої торгівлі (табл. 2.4) та *поточний рахунок платіжного балансу* (рис. 2.2) також мають прямий вплив на інвестиційну привабливість.

Негативне сальдо свідчить про те, що країна імпортує більше, ніж експортує, що може створювати тиск на валютні резерви та валютний курс, збільшуючи ризики для іноземних інвесторів.

Дані за 2025 рік показують, що Україна мала дефіцит торгового балансу, що формувало певний тиск на національну валюту та фінансову стабільність (рис. 2.2).

Аналіз динаміки зовнішньоторговельного балансу України за 2005–2025 рр. свідчить про стійке домінування від’ємного сальдо зовнішньої торгівлі, що є важливим макроекономічним чинником, який безпосередньо впливає на інвестиційну привабливість держави. Якщо у 2005 році баланс був позитивним (+3697 млн грн), то вже з 2006 року спостерігається перехід до хронічного дефіциту, який упродовж усього досліджуваного періоду мав тенденцію до поглиблення. Особливо критичним стало погіршення торговельного сальдо у 2022–2025 рр., коли дефіцит досяг максимальних значень: від -871762 млн грн у 2022 році до -2367946 млн грн у 2025 році.

Таблиця 2.4

Динаміка зовнішньоторговельного балансу України у 2005–2025 рр.

Рік	Експорт, млн грн	Імпорт, млн грн	Сальдо, млн грн	Відхилення від 2005 р., млн грн
1	2	3	4	5
2005	227252	223555	3697	–
2006	253707	269200	-15493	-19190
2007	323205	364373	-41168	-44865
2008	444859	520588	-75729	-79426
2009	423564	438860	-15296	-18993
2010	549365	580944	-31579	-35276
2011	707953	779028	-71075	-74772
2012	717347	835394	-118047	-121744
2013	681899	805662	-123763	-127460
2014	770121	834133	-64012	-67709
2015	1044541	1084016	-39475	-43172
2016	1174625	1323127	-148502	-152199
2017	1430230	1618749	-188519	-192216
2018	1608890	1914893	-306003	-309700
2019	1636416	1947599	-311183	-314880
2020	1637399	1681526	-44127	-47824
2021	2224704	2286067	-61363	-65060
2022	1840563	2712325	-871762	-875459
2023	1868904	3237014	-1368110	-1371807
2024	2252428	3702410	-1449982	-1453679
2025	2262587	4630533	-2367946	-2371643

Примітка: складено за джерелом [49]

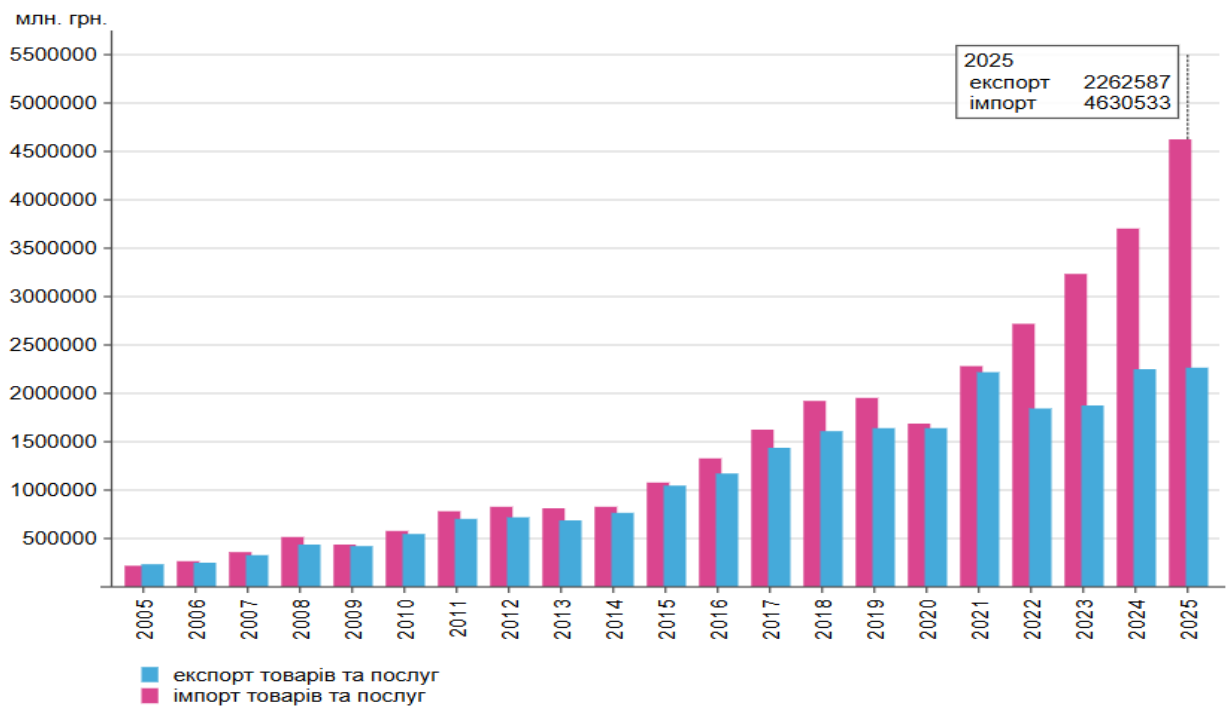

Рис. 2.2. Графік зовнішньоторговельного балансу України (млн. грн.)

Примітка: складено за джерелом [49]

Порівняно з базовим 2005 роком відхилення у 2025 році становить - 2371643 млн грн, що вказує на суттєве зростання залежності економіки від імпортних товарів і послуг.

У контексті інвестиційної привабливості України така динаміка має подвійний ефект. З одного боку, значний імпорт свідчить про високий внутрішній попит і потенціал ринку, що може зацікавлювати інвесторів. З іншого боку, тривалий дефіцит зовнішньої торгівлі підвищує валютні ризики, посилює тиск на платіжний баланс і курс національної валюти, що знижує передбачуваність інвестиційного середовища. Саме тому скорочення зовнішньоторговельного дефіциту є важливою передумовою зміцнення макроекономічної стабільності та підвищення довіри іноземних інвесторів.

Для більш глибокого розуміння зовнішньоекономічної стійкості держави доцільно доповнити аналіз зовнішньоторговельного балансу оцінкою *зведеного балансу України*, який відображає сукупний результат операцій за поточним, фінансовим та капітальним рахунками. На відміну від торговельного сальдо, цей показник дозволяє комплексно оцінити вплив зовнішньоекономічних потоків на валютні резерви, стан національної валюти та рівень макрофінансової стабільності країни. Саме динаміка зведеного балансу дає змогу визначити, наскільки дефіцит зовнішньої торгівлі компенсується припливом капіталу, міжнародною фінансовою допомогою та інвестиційними ресурсами, що є надзвичайно важливим у контексті формування інвестиційної привабливості України.

З цією метою на рис. 2.3 наведено графік зведеного балансу України за 2005–2025 рр.

Важливим аспектом для інвестицій є *інвестиційна частка у ВВП*, яка характеризує обсяг інвестицій у порівнянні з розміром економіки (табл. 2.5). За даними CEIC Data у 2025 році інвестиції становили приблизно 30 % ВВП [51], що є відносно високим рівнем тимчасово, часто пов'язаним із витратами на відновлення після руйнувань, але для інвесторів це може бути сигналом про зростання капітальних затрат, що створює потенціал для прибуткових проєктів

у майбутньому. Такий показник також відображає структуру капітальних вкладень – високий рівень може привертати увагу, але одночасно свідчить про значну потребу у зовнішніх ресурсах.

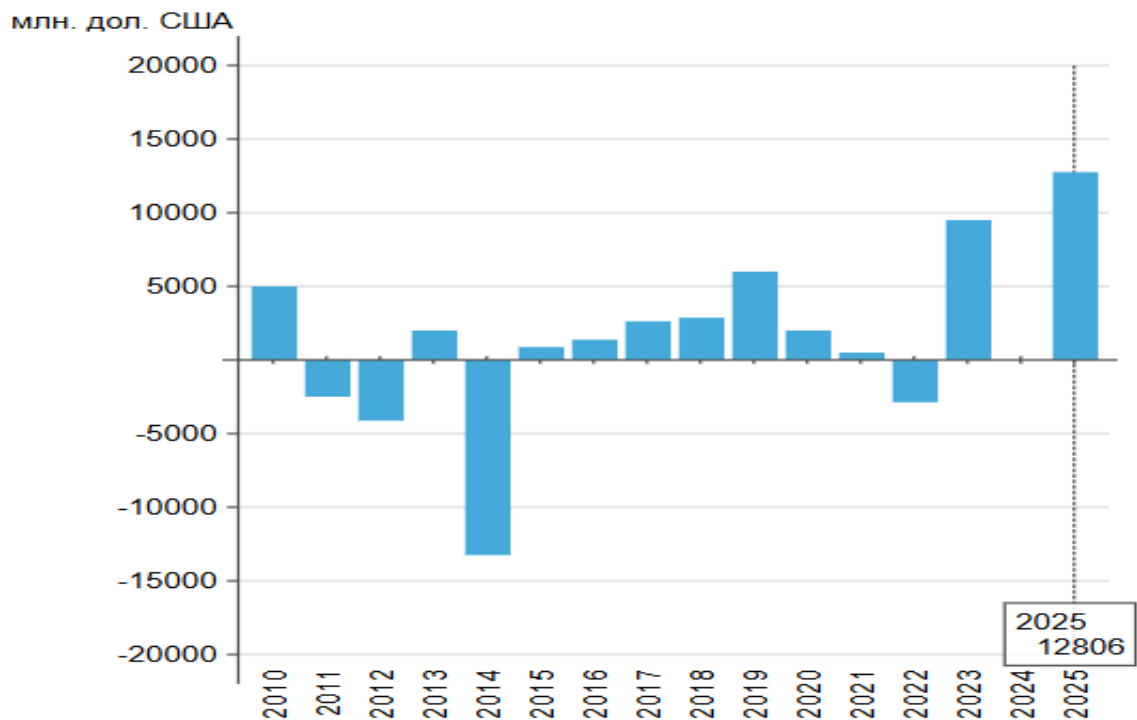

Рис. 2.3. Графік зведеного балансу України за роками (2005-2025 рр.)

Примітка: складено за джерелом [50]

Таблиця 2.5

Інвестиційна частка у ВВП України, %
(валове нагромадження основного капіталу)

Рік	Частка, % ВВП
2023	19,89
2024	18,88
2025	30,0

Примітка: складено за джерелом [52]

Дані табл. 2.5 свідчать про загальне посилення інвестиційної складової економічного розвитку України у 2023–2025 рр. Після відновлення у 2023 році до 19,89 % ВВП, що стало наслідком активізації процесів реконструкції пошкодженої інфраструктури, пожвавлення капітальних вкладень у виробничий сектор та збільшення міжнародної фінансової підтримки, у 2024 році показник дещо знизився до 18,88 %. Таке незначне скорочення, попри

збереження відносно високого рівня, може свідчити про стриманість інвесторів, зумовлену воєнними ризиками, нестабільністю зовнішнього середовища та обережністю бізнесу щодо довгострокових вкладень.

Водночас у 2025 році інвестиційна частка у ВВП зросла до 30,0 %, що є найвищим значенням за досліджуваний період. Це вказує на суттєве прискорення інвестиційних процесів в економіці, пов'язане з масштабуванням програм відбудови, реалізацією інфраструктурних проєктів, модернізацією виробничих потужностей та розширенням участі міжнародних фінансових інституцій у відновленні України.

У контексті інвестиційної привабливості така динаміка є позитивною, оскільки зростання частки валового нагромадження основного капіталу у ВВП свідчить про підвищення довіри до економічного потенціалу держави, розширення можливостей для довгострокового зростання та формування сприятливішого середовища для внутрішніх і зовнішніх інвесторів.

Не менш важливим макроекономічним аспектом є *зовнішній борг* та *фіскальна стабільність* (табл. 2.6).

Таблиця 2.6

Динаміка зовнішнього державного боргу України (млн дол. США)

Рік	Зовнішній державний борг	Відхилення від 2009 р.
2009	26 519	—
2010	34 760	+8 241
2011	37 475	+10 956
2012	38 659	+12 140
2013	37 536	+11 017
2014	38 792	+12 273
2015	43 445	+16 926
2016	45 605	+19 086
2017	48 989	+22 470
2018	50 462	+23 943
2019	48 941	+22 422
2020	53 721	+27 202
2021	57 197	+30 678
2022	71 399	+44 880
2023	101 705	+75 186
2024	120 090	+93 571
2025	165 406	+138 887

Примітка: складено за джерелом [53]

Представлені у табл. 2.6 статистичні матеріали демонструють безумовне та тривале нарощення обсягів зовнішніх фінансових зобов'язань української держави впродовж 2009–2025 років. На початку аналізованого періоду (у 2009 році) борг перед іноземними кредиторами складав 26 519 млн дол. США. Проте вже наприкінці 2025 року цей показник сягнув позначки у 165 406 млн дол. США, що свідчить про абсолютне збільшення боргової маси на 138 887 млн дол. США відносно базової точки відліку. Відповідно, за весь досліджуваний шістнадцятирічний цикл масштаби зовнішнього державного запозичення зросли більш ніж ушестеро. Подібна динаміка є прямим індикатором критичного посилення фінансового тиску на публічний сектор економіки країни та накопичення суттєвих макроекономічних ризиків.

Найбільш інтенсивне зростання спостерігається у 2022-2025 рр., коли борг зріс з 71399 млн дол. США до 165406 млн дол. США. Така динаміка зумовлена необхідністю фінансування бюджетного дефіциту, покриття воєнних витрат, залученням міжнародної фінансової допомоги та ресурсів для відновлення критичної інфраструктури.

У контексті інвестиційної привабливості України зростання зовнішнього державного боргу має суперечливий вплив. З одного боку, значні зовнішні запозичення дають можливість підтримувати макрофінансову стабільність, фінансувати відбудову економіки та створювати умови для майбутнього економічного зростання. З іншого боку, надмірне боргове навантаження підвищує ризики для інвесторів, оскільки збільшує залежність країни від зовнішніх кредиторів, посилює тиск на валютний ринок і може негативно впливати на кредитний рейтинг держави. Саме тому важливим завданням економічної політики є забезпечення ефективного використання залучених коштів та збереження боргової стійкості. Високий рівень боргу може створювати побоювання у кредиторів та інвесторів щодо здатності держави обслуговувати свої зобов'язання, особливо у період післявоєнного відновлення.

Суверенні боргові зобов'язання та їхнє обслуговування є одним із ключових факторів, що визначають кредитні рейтинги країни – низькі рейтинги

підвищують ризики та можуть збільшувати вартість запозичень і капіталу для інвесторів.

Інституційний та нормативний контекст також відіграє визначальну роль у формуванні інвестиційної привабливості. Індекс економічних свобод та індекси сприйняття корупції відображають якість правового середовища, ефективність судової системи, прозорість регуляторних процедур, усі ці чинники визначають ризики ведення бізнесу. За даними різних міжнародних рейтингів, Україна має низькі позиції за цими показниками, що негативно впливає на довіру інвесторів до захисту прав власності та контрактних відносин.

У контексті війни значну роль відіграють галузеві показники та структура економіки: зрушення у виробництві, експорті агропромислової продукції, металургії та послугах, зміни у логістичних маршрутах і доступі до ринків. Такі детермінанти мають як короткостроковий, так і довгостроковий вплив на інвестиції, оскільки визначають, які сектори можуть бути прибутковими для іноземних і внутрішніх інвесторів у майбутньому.

Важливою складовою оцінки інвестиційної привабливості України є інституційно-економічні показники, які відображають якість регуляторного середовища, рівень захисту прав власності, свободу підприємницької діяльності, стан конкурентного середовища та рівень корупційних ризиків. Саме ці індикатори значною мірою визначають очікування інвесторів щодо безпеки вкладення капіталу, прогнозованості державної політики та можливості довгострокового ведення бізнесу.

Зокрема, у рейтингу економічної свободи Fraser Institute за 2025 рік Україна посіла 143 місце, що свідчить про збереження структурних обмежень у сфері державного регулювання, захисту прав власності та функціонування правової системи [54]. Низькі позиції за цим показником безпосередньо впливають на інвестиційну активність, оскільки для інвесторів важливими є стабільність правил гри, рівень податкового навантаження та мінімізація адміністративних бар'єрів.

Не менш значущим індикатором є індекс сприйняття корупції, який характеризує ризики непрозорості бізнес-середовища та додаткові трансакційні витрати. За результатами 2025 року Україна отримала 36 балів та посіла 104 місце [55], що, попри незначне покращення, усе ще вказує на наявність суттєвих корупційних ризиків у сфері державного управління та регуляторних процедур. Для іноземних інвесторів цей показник є одним із ключових, оскільки він впливає на оцінку ризиків реалізації інвестиційних проєктів, захист контрактів та ефективність судового захисту.

Окрему роль у формуванні інвестиційної привабливості відіграє Глобальний індекс інноваційності, де Україна у 2025 році посіла 66 місце серед 139 країн [56]. Цей показник відображає спроможність економіки до технологічного оновлення, розвитку людського капіталу, наукових досліджень та створення інноваційної продукції. Для інвесторів це є позитивним сигналом щодо потенціалу високотехнологічних галузей, ІТ-сектору, цифрової трансформації та розвитку інтелектуаломістких виробництв.

Таким чином, інституційно-економічні індикатори України демонструють змішаний вплив на інвестиційну привабливість. З одного боку, порівняно низькі позиції за показниками економічної свободи та сприйняття корупції формують додаткові ризики для інвесторів. З іншого боку, відносно сильні позиції у сфері інноваційності свідчать про значний потенціал економіки до структурної модернізації та довгострокового зростання, що створює перспективи для залучення інвестицій у стратегічні сектори.

Отже, основні економічні показники України, що впливають на інвестиційну привабливість, це реальний ВВП та темпи його зростання, інфляція, ПП як частина ВВП, частка інвестицій у ВВП, зовнішній борг та фінансова стабільність, а також інституційні показники, що визначають бізнес-середовище. Поточний стан цих показників відображає як стійкість економіки до шоків, так і ризики, з якими стикаються потенційні інвестори. У сучасних умовах України, де економіка проходить через процеси відновлення під впливом як внутрішніх реформ, зміцнення макроекономічної стабільності

та покращення інституційних показників є ключовими завданнями для підвищення інвестиційної привабливості.

2.2. Динаміка прямих іноземних інвестицій в Україну

Прямі іноземні інвестиції є одним із ключових джерел фінансування економіки, що впливає на розвиток виробництва, створення робочих місць та технологічний прогрес. Аналіз динаміки прямих іноземних інвестицій дозволяє оцінити привабливість України для іноземних інвесторів та визначити тенденції зміни обсягів капіталовкладень. У період 2023–2025 років спостерігається значна нестабільність інвестиційного потоку, що зумовлено як внутрішніми економічними факторами, так і зовнішніми глобальними ризиками.

Нижче наведена табл. 2.7 відображає сумарні обсяги прямих іноземних інвестицій в Україну та з України, а також зміни їхнього сальдо за відповідні роки.

Таблиця 2.7

Динаміка прямих іноземних інвестицій в Україну, млн дол. США

Роки	Прямі іноземні інвестиції в Україну		Прямі іноземні інвестиції з України		Сальдо	
	Сума	Зміна (+;-)	Сума	Зміна (+;-)	Абсолютне відхилення	Відносне відхилення
2023	4247	+3095	42	-487	+4205	+575,0%
2024	3329	-918	-162	-204	+3491	-17,0%
2025	1822	-1507	120	+282	+1702	-51,2%

Примітка: складено за джерелом [57]

За наведеними табл. 2.6, у 2023–2025 роках динаміка прямих іноземних інвестицій в Україну характеризується нестабільністю та загальною тенденцією до скорочення після різкого відновлення у 2023 році. У 2023 році спостерігається суттєве зростання обсягу прямих іноземних інвестицій в Україну до 4247 млн дол. США, що на 3095 млн дол. більше порівняно з попереднім роком. Сальдо інвестицій також було позитивним і становило +4205 млн дол., що у відносному вимірі відповідає зростанню на 575,0%. Така динаміка свідчить про часткове відновлення інвестиційної активності після

кризових явищ попередніх років. Проте вже у 2024 році обсяг інвестицій зменшився до 3329 млн дол. США, тобто на 918 млн дол. (–17,0%). Незважаючи на скорочення припливу інвестицій, сальдо залишалося позитивним (+3491 млн дол.), що пояснюється від’ємним значенням інвестицій з України (–162 млн дол.), тобто переважанням повернення капіталу в країну.

Подальше погіршення ситуації було зафіксовано у 2025 році, коли падіння показників стало ще більш вираженим. Зокрема, масштаби надходження прямих іноземних інвестицій в українську економіку впали до позначки 1822 млн дол. США. Це свідчить про скорочення фінансових потоків на 1507 млн дол. США (або на 51,2%) порівняно з аналогічними даними за 2024 рік. Одночасно з цим спостерігалось нарощення капіталовкладень, що здійснювалися з території України за кордон – вони досягли 120 млн дол. США. Така різноспрямована динаміка призвела до певного стискання позитивної різниці між припливом та відтоком капіталу (сальдо), яка зупинилася на рівні +1702 млн дол. США.

Загалом за досліджуваний період спостерігається різке зростання інвестицій у 2023 році, яке не мало стійкого характеру, оскільки у 2024–2025 роках відбулося суттєве скорочення їх обсягів. Це свідчить про нестабільність інвестиційного клімату та високу залежність припливу капіталу від зовнішніх і внутрішніх економічних чинників.

Після аналізу загальної динаміки прямих іноземних інвестицій в Україні доцільно перейти до деталізації їх територіальної структури, оскільки регіональний розподіл інвестиційних потоків дає змогу визначити найбільш привабливі для іноземного капіталу області, а також оцінити вплив безпекових, логістичних і виробничих чинників на просторову концентрацію інвестицій.

Саме тому наступним етапом дослідження є аналіз динаміки прямих іноземних інвестицій за регіонами України, що представлено в табл.2.8. У 2023–2025 роках простежується посилення територіальної концентрації інвестицій, насамперед у місті Києві, частка якого стабільно зростає. Це свідчить про подальшу централізацію фінансових потоків та переорієнтацію

інвесторів на найбільш безпечні й економічно розвинені регіони. Водночас у 2025 році поглиблюється тенденція скорочення інвестицій у промислових регіонах, зокрема у Дніпропетровській та Одеській областях, що пов'язано з підвищеними воєнними ризиками та зниженням виробничої активності.

Таблиця 2.8

Динаміка прямих іноземних інвестицій в Україні за областями

Область / регіон	2023 р., %	2024 р., %	2025 р., %	Відхилення 2025/2023, в.п.	Характеристика динаміки
м. Київ	51,8	52,4	53,2	+1,4	Посилення концентрації інвестицій у фінансовому, ІТ та сервісному секторах
Дніпропетровська	10,2	9,8	9,1	-1,1	Подальше скорочення через промислові та воєнні ризики
Київська	6,3	6,7	7,1	+0,8	Активне зростання завдяки релокації бізнесу
Львівська	5,5	5,9	6,4	+0,9	Посилення ролі як логістичного та інвестиційного хабу
Одеська	4,9	4,6	4,2	-0,7	Зниження через нестабільність портової діяльності
Полтавська	3,6	3,8	3,9	+0,3	Стабільність інвестицій у видобувну галузь
Вінницька	2,7	2,9	3,1	+0,4	Поступове зростання в аграрному секторі
Інші області	15,0	13,9	13,0	-2,0	Зниження інвестиційної активності у ризикованих регіонах

Примітка: узагальнено за даними НБУ [58]

Позитивною тенденцією є зростання ролі західних та центральних регіонів – Львівської та Київської областей, які виступають новими центрами економічної активності через релокацію підприємств і близькість до ринків ЄС. Загалом у 2025 році відбувається подальший перерозподіл інвестицій на користь більш безпечних територій, що підтверджує адаптацію бізнесу до умов нестабільності.

Поряд із територіальним аспектом важливе значення має дослідження географічної структури джерел іноземного капіталу, адже аналіз країн-інвесторів дозволяє виявити зміни у міжнародних фінансових зв'язках України, оцінити роль традиційних партнерів та визначити тенденції диверсифікації інвестиційних потоків.

З огляду на це доцільно розглянути динаміку прямих іноземних інвестицій за основними країнами-інвесторами, що узагальнено в табл. 2.9.

Таблиця 2.9

Динаміка прямих іноземних інвестицій в Україну за країнами-інвесторами

Країна	2023 р., %	2024 р., %	2025 р., %	Відхилення 2025/2023, в.п.	Характеристика
Кіпр	27,5	26,1	24,8	-2,7	Поступове зменшення ролі офшорного капіталу
Нідерланди	21,8	22,6	23,4	+1,6	Зростання реальних інвестицій у виробництво та логістику
Швейцарія	6,0	6,2	6,5	+0,5	Стабільне зростання у фармацевтиці та харчовій галузі
Велика Британія	2,6	2,8	2,5	-0,1	Незначне зниження інвестиційної активності
Німеччина	3,9	3,7	3,5	-0,4	Скорочення через високі виробничі ризики
Австрія	3,7	3,5	3,6	-0,1	Відносна стабільність банківського сектору
Інші країни	34,5	35,1	35,7	+1,2	Подальша диверсифікація джерел інвестицій

Примітка: узагальнено за даними НБУ та міжнародної статистики [59]

У 2023–2025 роках структура прямих іноземних інвестицій за країнами-інвесторами залишалася відносно стабільною, проте всередині неї відбулися важливі якісні зміни. Найбільшу частку інвестицій стабільно формує Кіпр, однак його питома вага за досліджуваний період знизилася на 2,7 в.п., що свідчить про поступове зменшення ролі офшорних фінансових каналів та скорочення реінвестованого капіталу. Натомість Нідерланди посилили свої позиції (+1,6 в.п.), що підтверджує зростання частки реальних інвесторів, які спрямовують кошти у виробництво, логістику, агропромисловий сектор та інфраструктурні проєкти. Позитивна динаміка також характерна для Швейцарії, частка якої зросла на 0,5 в.п. Частки Німеччини, Великої Британії та Австрії змінювалися незначно, що свідчить про відносну стабільність європейського капіталу, хоча високий рівень ризиків продовжує стримувати масштабні вкладення. Окремо слід відзначити зростання категорії «інші країни» (+1,2 в.п.), що вказує на подальшу диверсифікацію географії інвестиційних потоків та розширення кола міжнародних партнерів України. Отже, у 2023–2025 роках

у структурі прямих іноземних інвестицій за країнами-інвесторами простежується зміщення від офшорних юрисдикцій до більш реальних та диверсифікованих джерел капіталу.

Основними тенденціями є: поступове зменшення частки Кіпру; зростання ролі Нідерландів і Швейцарії; стабільність європейських інвесторів; розширення групи інших країн-інвесторів. Це свідчить про поступову якісну трансформацію структури ПІІ в Україні, навіть попри збереження зовнішніх та внутрішніх ризиків.

2.3. Порівняльний аналіз інвестиційного клімату України з країнами ЄС

Порівняльний аналіз інвестиційного клімату України з країнами Європейського Союзу є важливим етапом оцінки конкурентоспроможності національної економіки у боротьбі за міжнародний капітал. У сучасних умовах інвестиційна привабливість формується під впливом не лише макроекономічної стабільності, а й інституційної якості, регуляторної передбачуваності, інфляційної динаміки, доступу до ринків капіталу, стану інфраструктури та рівня інтегрованості у глобальні виробничі ланцюги. Для України таке порівняння є особливо актуальним з огляду на курс євроінтеграції, необхідність післявоєнного відновлення та конкуренцію з країнами Центрально-Східної Європи за ресурси міжнародних інвесторів.

Для систематизації порівняльного аналізу доцільно узагальнити ключові показники у табл. 2.10. Аналіз табл. 2.10 свідчить, що за темпами економічного відновлення Україна у 2023–2025 рр. частково випереджає середні темпи зростання ЄС, що є позитивним сигналом для інвесторів. Якщо у 2024 році економіка ЄС зростає на 1,0 %, то в Україні цей показник становив 2,9 %, а у 2025 році — 2,5 % проти 1,1 % у ЄС. Це свідчить про вищий потенціал “наздоганяючого зростання”, який традиційно є одним із ключових факторів інвестиційної привабливості ринків, що розвиваються.

Таблиця 2.10

Порівняльна характеристика інвестиційного клімату України та ЄС

Показник	2021	2022	2023	2024	2025
Темп зростання ВВП України, %	3,4	-28,8	5,3	2,9	2,5
Темп зростання ВВП ЄС, %	5,9	3,5	0,4	1,0	1,1
Інвестиційна частка у ВВП України, %	13,20	11,87	19,89	18,88	30,0
Середня інвестиційна частка у ВВП ЄС, %	23,5	22,8	23,1	23,7	24,0
Інфляція в Україні, %	10,0	26,6	5,1	12,0	13,2
Інфляція в ЄС, %	2,9	9,2	6,3	2,6	2,3
CPI (сприйняття корупції): Україна	32	33	36	35	35
Середній CPI країн ЄС	64	64	63	62	62

Примітка: складено за джерелами [60-65]

За інвестиційною часткою у ВВП Україна у 2021–2022 рр. значно поступалася країнам ЄС: 13,20–11,87 % проти понад 22–23 % у ЄС (рис. 2.4).

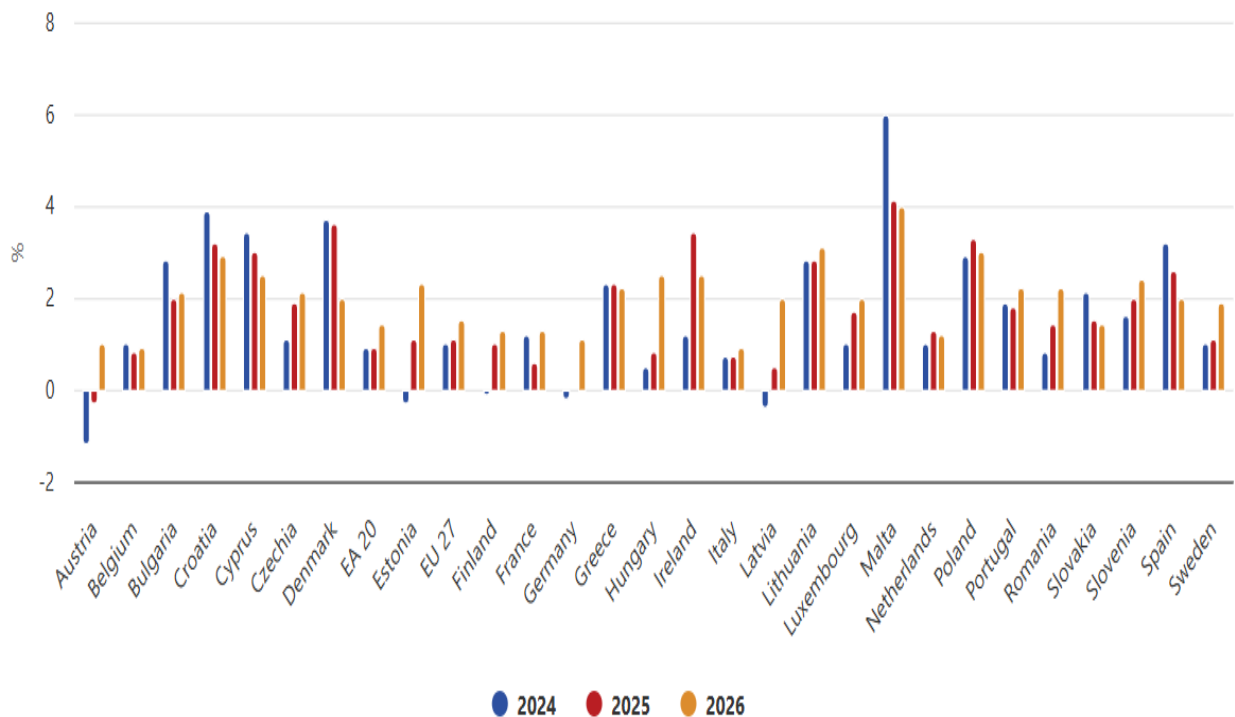

Рис. 2.4. Динаміка ВВП в країнах ЄС.

Примітка: складено за джерелом [62]

Проте вже у 2023–2024 рр. показник суттєво зріс до 19,89 % та 18,88 %, що відображає активізацію відбудови, збільшення міжнародного фінансування та модернізацію виробничих потужностей. У 2025 році значення 30,0 % свідчить про суттєве прискорення капіталовкладень, що навіть перевищує середній рівень ЄС. Така тенденція створює вагомі передумови для розширення

внутрішнього ринку інвестиційних проєктів, особливо у сферах енергетики, логістики, інфраструктури та промисловості.

Водночас інституційний аспект інвестиційного клімату залишається слабшим, ніж у країнах ЄС. За індексом сприйняття корупції (CPI) Україна у 2024 році має 35 балів, тоді як середній рівень країн ЄС перевищує 60 балів [64]. Це означає, що, попри позитивну макроекономічну динаміку, для інвесторів залишаються суттєві ризики, пов'язані з правозастосуванням, захистом контрактів, судовою системою та передбачуваністю регуляторного середовища.

Суттєвим фактором відмінності є також інфляційна стабільність. У 2025 році прогнозована інфляція в Україні становить 13,2 %, тоді як у ЄС – лише 2,3 % (рис. 2.5). Вищий рівень інфляції означає більші ризики для оцінки майбутньої дохідності інвестицій, особливо у довгострокових проєктах з фіксованою нормою прибутку.

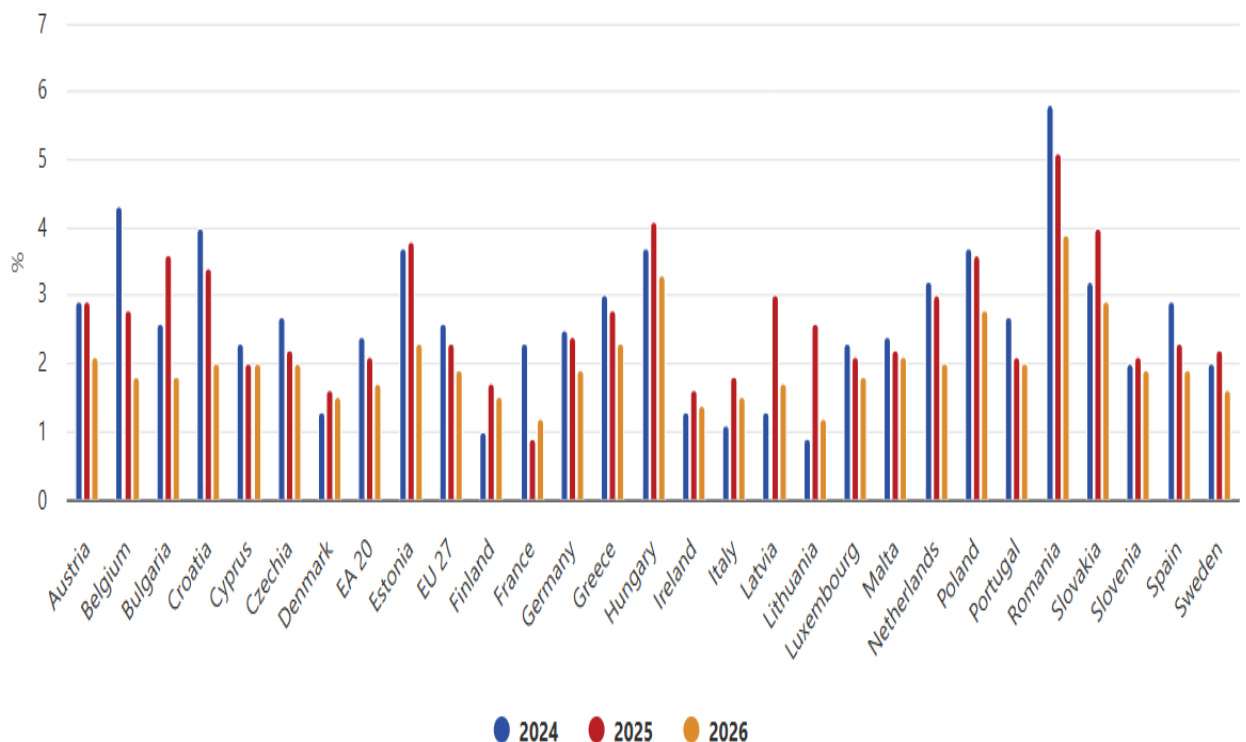

Рис. 2.5. Динаміка інфляції в країнах ЄС

Примітка: складено за джерелом [62]

Таким чином, інвестиційний клімат України у порівнянні з країнами ЄС має модель «вищий ризик – вищий потенціал дохідності». За показниками економічного зростання та інвестиційної активності Україна демонструє позитивну динаміку і значний потенціал післявоєнного відновлення. Водночас за інституційною якістю, інфляційною стабільністю та передбачуваністю регуляторного середовища країна поки що поступається більшості держав ЄС.

Саме тому ключовим напрямом підвищення інвестиційної привабливості є наближення інституційних стандартів до європейських, зниження макроекономічних ризиків та формування довгострокових гарантій захисту капіталу.

Висновки до розділу 2

Аналіз ключових макроекономічних та інституційних індикаторів України за 2023–2025 роки демонструє складну, але адаптивну динаміку: попри стійке відновлення реального ВВП (зростання на 41,4% у 2025 році порівняно з 2023 роком) та стабілізацію інфляції, серйозними викликами для інвесторів залишаються стрімке зростання зовнішнього державного боргу (понад 165 млрд дол. США у 2025 році), хронічний дефіцит торговельного балансу та низькі позиції у міжнародних рейтингах економічної свободи й сприйняття корупції.

Водночас рекордне зростання інвестиційної частки у ВВП до 30% у 2025 році та високий інноваційний потенціал свідчать про масштабні процеси відбудови й готовність економіки до структурної модернізації, що за умови зниження безпекових ризиків та проведення реформ здатне суттєво підвищити довіру довгострокових іноземних інвесторів.

Динаміка прямих іноземних інвестицій в Україну протягом 2023–2025 років свідчить про високу чутливість капіталу до воєнно-політичних ризиків: після різкого компенсаційного стрибка у 2023 році (4247 млн дол. США) відбулося закономірне падіння обсягів ПІІ більше ніж удвічі у 2025 році (до 1822 млн дол. США), яке супроводжувалося глибокою територіальною та

структурною трансформацією.

Інвестори почали уникати традиційних прифронтових промислових хабів на користь безпечніших західних і центральних областей та столиці, одночасно диверсифікуючи джерела походження капіталу через поступове зниження частки Кіпру на користь реальних європейських інвестицій у виробництво, логістику та фармацевтику (зокрема з Нідерландів та Швейцарії).

Порівняльна оцінка інвестиційного клімату України та Європейського Союзу за 2021–2025 роки демонструє класичну модель «вищий ризик – вищий потенціал дохідності»: завдяки ефекту «наздоганяючого зростання» та масштабним процесам відбудови Україна у 2024–2025 роках випереджала ЄС за темпами приросту ВВП (2,9% і 2,5% проти 1,0% і 1,1% відповідно), а її інвестиційна частка у ВВП сягнула рекордних 30% у 2025 році, перевищивши середньоєвропейський показник (24%).

Водночас стримувальними факторами для європейського капіталу залишаються суттєвий розрив в інституційній якості, де середній бал України за Індексом сприйняття корупції (35) майже вдвічі поступається середньому рівню ЄС (62), а також підвищені макроекономічні ризики через суттєво вищу прогнозовану інфляцію (13,2% проти 2,3% в ЄС у 2025 році), що актуалізує потребу в подальшій гармонізації українського законодавства із нормативами ЄС та посиленні захисту прав власності.

РОЗДІЛ 3

ПЕРСПЕКТИВИ ПІДВИЩЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ УКРАЇНИ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

3.1. Стратегічні напрямки підвищення інвестиційної привабливості

Зміцнення позицій України на міжнародному ринку капіталу виступає фундаментальним орієнтиром державної стратегії в період післявоєнного відродження та прискореного входження до економічної системи Євросоюзу. Створення комфортного бізнес-середовища вимагає багатовекторного інструментарію, який поєднує в собі досягнення макрофінансової рівноваги, глибокі трансформації державних інститутів, розвиток національного грошово-кредитного ринку, оновлення матеріально-технічної бази та підтримку інновацій. Безпосередня синергія зазначених компонентів і закладає основу для успішного акумулювання тривалих капіталовкладень, а також гарантує стабільну та висхідну динаміку розвитку національного господарства.

Одним із базових стратегічних напрямів є забезпечення макроекономічної стабільності, що передбачає контроль інфляції, стабілізацію валютного курсу та зниження бюджетного дефіциту. Макрофінансова стабільність є необхідною умовою формування довіри інвесторів, оскільки дозволяє зменшити ризики знецінення капіталу та підвищує прогнозованість економічного середовища. Для України це особливо актуально з огляду на підвищену нестабільність економічних показників у період 2022–2025 рр.

Ще одним вагомим вектором розвитку виступає модернізація інституційного поля та оптимізація системи публічного адміністрування. Прямий вплив на мотивацію інвесторів щодо спрямування капіталу в країну мають показники поширеності корупційних практик. З огляду на це, пріоритетними орієнтирами визначено утвердження принципу верховенства права, глибоку трансформацію органів правосуддя, гарантування недоторканності приватної власності та нарощення результативності роботи

органів контролю та протидії корупції. Досягнення якісного поступу за цими критеріями уможливить істотне урізання непередбачуваних трансакційних видатків суб'єктів господарювання, а також зміцнить авторитет і прогнозованість здійснюваного державою економічного курсу.

Не менш важливим є удосконалення регуляторного середовища та дерегуляція економіки. Спрощення процедур ведення бізнесу, зниження адміністративного навантаження та цифровізація державних послуг сприяють активізації підприємницької діяльності та залученню іноземних інвесторів. В Україні значний потенціал має подальший розвиток електронних сервісів, скорочення дозвільних процедур та впровадження принципів прозорості у взаємодії бізнесу і держави.

Наступним стратегічним напрямом є розвиток інфраструктури та логістичних систем. Інвестиції у транспортну, енергетичну та цифрову інфраструктуру створюють основу для підвищення конкурентоспроможності економіки та інтеграції у європейські ринки. Модернізація інфраструктури є одним із ключових факторів залучення інвестицій у країни, що розвиваються, оскільки знижує операційні витрати бізнесу та підвищує ефективність виробничих процесів.

Важливу роль у підвищенні інвестиційної привабливості відіграє розвиток фінансового ринку та розширення доступу до капіталу. Ефективна банківська система, розвиток фондового ринку та наявність інструментів довгострокового фінансування є необхідними умовами для стимулювання інвестиційної активності. В Україні важливим є залучення міжнародних фінансових інституцій, розвиток механізмів державно-приватного партнерства та підтримка малого і середнього бізнесу.

Самостійним стратегічним вектором виступає заохочення науково-технічної творчості та капіталізація інтелектуального потенціалу суспільства. Держави, які демонструють високі показники генерації знань, є значно привабливішими для власників капіталу, адже вони створюють передумови для формування високої доданої вартості та здобуття лідерських позицій у

глобальній системі поділу праці. У вітчизняних реаліях це актуалізує потребу в системній підтримці сфери інформаційних технологій, поглибленні фундаментальних і прикладних розробок, модернізації освітнього простору та масштабному впровадженні прогресивних технологічних рішень у реальний сектор економіки.

Крім того, важливим напрямом є активізація державної інвестиційної політики та міжнародної співпраці. Участь у програмах фінансової допомоги Європейського Союзу, співпраця з міжнародними фінансовими організаціями та інтеграція у глобальні економічні структури створюють додаткові можливості для залучення інвестицій. Процес євроінтеграції сприяє гармонізації законодавства, підвищенню стандартів ведення бізнесу та зміцненню довіри інвесторів до країни.

Пріоритетним стратегічним напрямом підвищення інвестиційної привабливості України має стати поглиблення інтеграції до єдиного економічного простору Європейського Союзу. Саме гармонізація нормативно-правової бази з *acquis* ЄС, адаптація технічних регламентів, стандартів корпоративного управління та механізмів захисту конкуренції створюють для інвесторів зрозумілі та передбачувані «правила гри». Покращення бізнес-умов, регуляторної прозорості, конкурентного середовища та системи корпоративного управління державними підприємствами є ключовими передумовами для зростання приватних інвестицій і експорту України [65]. У практичному вимірі це означає прискорення реформ у сфері антимонопольної політики, державно-приватного партнерства, публічних закупівель та технічного регулювання.

Окремим стратегічним вектором є формування системи гарантування воєнних та політичних ризиків для інвесторів. В умовах України саме безпековий фактор залишається головним стримуючим чинником для довгострокового капіталу. Тому важливим є масштабування механізмів страхування інвестицій через міжнародні фінансові інституції, зокрема MIGA, IFC, European Bank for Reconstruction and Development та національні

експортно-кредитні агентства країн ЄС. За оцінками IFC, протягом найближчих 18 місяців у різні проєкти в Україні планується спрямувати 1,9 млрд дол. США, значна частина яких буде реалізовуватись саме через механізми гарантій і спільного фінансування ризикових довгострокових проєктів [66]. Це створює основу для залучення приватного капіталу у сфери, які без страхових інструментів залишались би недоінвестованими.

Наступним напрямом є розвиток секторних інвестиційних пріоритетів, здатних забезпечити мультиплікативний ефект для економіки. Насамперед ідеться про енергетику, транспортно-логістичну інфраструктуру, оборонно-промисловий комплекс, агропереробку, IT-сектор, «зелену» економіку та промислову модернізацію. За даними European Bank for Reconstruction and Development, з 2022 року в економіку України вже спрямовано понад 9 млрд євро, при цьому пріоритетами залишаються енергетична безпека, критична інфраструктура, торгівля, продовольча безпека та підтримка приватного сектору [67]. У стратегічному контексті це означає, що підвищення інвестиційної привабливості має ґрунтуватися не лише на загальних реформах, а й на концентрації капіталу у секторах з найвищою доданою вартістю та потенціалом експорту.

Важливим довгостроковим напрямом є розбудова внутрішнього ринку капіталу та інструментів фінансування інвестицій. Для України критично важливим є розвиток фондового ринку, корпоративних облігацій, муніципальних позик, інфраструктурних бондів та інструментів проєктного фінансування. Недостатня глибина внутрішнього фінансового ринку збільшує залежність від зовнішніх кредитних ресурсів та міжнародної допомоги. Тому стратегія має передбачати посилення ролі банківського сектору у фінансуванні довгострокових інвестицій, розвиток венчурного капіталу та інститутів спільного інвестування.

Не менш важливим є розвиток регіональної інвестиційної політики та індустриальних екосистем. Європейський досвід свідчить, що висока інвестиційна привабливість формується не лише на національному, а й на

регіональному рівні, через індустріальні парки, логістичні хаби, технопарки, спеціальні економічні зони та кластери. Для України це особливо актуально в умовах відбудови регіонів, релокації підприємств і необхідності формування нових виробничих центрів у відносно безпечних областях. Саме регіональні кластери у сферах машинобудування, агропереробки, логістики та ІТ можуть стати точками концентрації як внутрішніх, так і зовнішніх інвестицій.

Стратегічно важливим є також підвищення ролі України у глобальних та європейських ланцюгах доданої вартості. Інвесторів приваблюють не лише ринки збуту, а й можливість інтеграції виробництва у міжнародні supply chains. Тому одним із ключових завдань є розвиток експортно орієнтованих галузей, гармонізація митних процедур, покращення логістики з країнами ЄС, розвиток прикордонної інфраструктури та цифровізація зовнішньоторговельних операцій. Саме це дозволить Україні перейти від моделі сировинної орієнтації до моделі інвестицій у виробництво продукції з високою доданою вартістю.

У підсумку слід зазначити, що стратегічні напрямки підвищення інвестиційної привабливості України мають поєднувати короткострокові антикризові рішення та довгострокові структурні трансформації. У короткостроковому періоді ключовими є гарантії безпеки капіталу, страхування ризиків, підтримка макрофінансової стабільності та відбудова інфраструктури. У довгостроковому – інтеграція до ринку ЄС, розвиток інноваційної економіки, модернізація промисловості, посилення інституційної спроможності та формування конкурентного внутрішнього ринку капіталу. Саме така багаторівнева стратегія дозволить трансформувати Україну з ринку підвищеного ризику у простір високої інвестиційної дохідності та стратегічних можливостей для міжнародного капіталу.

3.2. Роль державної політики та інституційних реформ

У системі перспектив підвищення інвестиційної привабливості України в умовах євроінтеграції державна політика та інституційні реформи відіграють системоутворюючу роль, оскільки саме вони формують базові умови функціонування ринку капіталу, визначають рівень довіри інвесторів та забезпечують передбачуваність економічного середовища. У сучасних умовах для України інвестиційна привабливість дедалі більше залежить не лише від класичних макроекономічних показників, а й від якості державного управління, ефективності регуляторної системи, рівня захисту прав власності, прозорості використання публічних коштів та темпів адаптації національного законодавства до норм ЄС. Саме тому роль державної політики слід розглядати як ключовий інструмент трансформації інвестиційного середовища у напрямі європейських стандартів. За оцінками Organisation for Economic Co-operation and Development, стає відновлення України напряму залежить від збереження темпів структурних реформ, підвищення доброчесності державного сектору та покращення умов ведення бізнесу.

Першочергове значення має державна політика макроекономічної стабілізації, яка є фундаментом для будь-яких інвестиційних рішень. Іноземний та внутрішній капітал чутливо реагує на рівень інфляції, валютну стабільність, бюджетну дисципліну та боргову стійкість. Саме тому фіскальна та монетарна політика держави повинна бути спрямована на утримання інфляції у контрольованих межах, забезпечення прогнозованості валютного ринку та підтримання стабільності банківської системи. Другим визначальним напрямом є інституційні реформи у сфері верховенства права та захисту прав інвесторів. У міжнародній практиці саме інституційна спроможність держави розглядається як одна з головних передумов залучення довгострокового капіталу. Для України критично важливими залишаються судова реформа, реформа правоохоронної системи, підвищення ефективності антикорупційних

органів та забезпечення реального захисту прав власності. Умови євроінтеграції значно підсилюють значення цих реформ, оскільки гармонізація з правовими стандартами ЄС передбачає підвищення прозорості державних інституцій, неупередженість судових процедур та зниження регуляторних ризиків для бізнесу. OECD прямо вказує, що покращення доброчесності публічного сектору та governance державних підприємств є ключовими передумовами зростання інвестицій.

Важливу роль відіграє державна політика цифровізації та модернізації публічного управління, яка в Україні вже демонструє позитивний інституційний ефект. Розвиток цифрової екосистеми державних послуг, електронних закупівель, цифрового супроводу інвестиційних проєктів та автоматизації дозвільних процедур істотно знижує трансакційні витрати інвесторів. Такі платформи, як DREAM, Diia та Prozorro, забезпечують вищий рівень прозорості реалізації інфраструктурних проєктів, зменшують корупційні ризики та підвищують контроль за використанням міжнародної допомоги. OECD відзначає, що вже станом на кінець 2024 року в системі DREAM було зареєстровано понад 8700 проєктів відновлення, що свідчить про формування нової цифрової моделі управління інвестиційними ресурсами.

У контексті євроінтеграції особливого значення набуває адаптація державної економічної політики до механізмів ЄС, насамперед через реалізацію Ukraine Facility та Ukraine Investment Framework. Ці інструменти поєднують фінансову підтримку з чіткими структурними реформами, виконання яких є умовою доступу до ресурсів ЄС. Зокрема, Ukraine Investment Framework передбачає 9,3 млрд євро гарантій та грантів із потенціалом мобілізації до 40 млрд євро інвестицій, що створює потужний мультиплікативний ефект для приватного капіталу. Це означає, що державна політика повинна бути спрямована на ефективне адміністрування європейських інструментів, підвищення інституційної спроможності міністерств та координацію з міжнародними фінансовими організаціями.

Окремим напрямом є реформа державного сектору економіки та

корпоративного управління державними підприємствами. Для інвесторів важливо, щоб державні активи функціонували за принципами прозорості, підзвітності та економічної доцільності. Саме тому впровадження стандартів корпоративного governance OECD, незалежних наглядових рад, фінансової звітності за міжнародними стандартами та зменшення політичного впливу на державні компанії є стратегічно важливими кроками. Умови євроінтеграції роблять цей напрям ще більш актуальним, оскільки інтеграція у спільний ринок ЄС вимагає дотримання принципів чесної конкуренції та мінімізації неринкових переваг державного сектору.

Суттєвим аспектом державної політики є також реформа системи стимулювання інвестицій та роботи інституцій просування інвестицій, зокрема UkraineInvest. За оцінками OECD, ця інституція має потенціал стати повноцінним «єдиним вікном» для інвесторів, однак потребує розширення повноважень, бюджетної автономії та інтеграції дозвільних процедур. Саме ефективність таких інституцій значною мірою визначає швидкість входження інвестора на ринок, рівень бюрократичного навантаження та загальне сприйняття країни як зручної юрисдикції для бізнесу [65].

Отже, у розділі перспектив підвищення інвестиційної привабливості України в умовах євроінтеграції державна політика та інституційні реформи виступають ключовим механізмом трансформації інвестиційного середовища. Їхня роль полягає у формуванні стабільної макрофінансової основи, посиленні верховенства права, цифровізації управління, адаптації до європейських правил та підвищенні ефективності державних інституцій. Саме синхронізація економічної політики з реформами у межах євроінтеграційного курсу здатна забезпечити довгострокове зростання довіри інвесторів, розширення приватних капіталовкладень та інтеграцію України до єдиного інвестиційного простору ЄС.

Висновки до розділу 3

Узагальнюючи стратегічні напрямки підвищення інвестиційної привабливості України, слід зазначити, що вони вимагають багаторівневого підходу, який гармонійно поєднує короткострокові антикризові заходи та глибокі довгострокові структурні трансформації. Головними векторами у цьому процесі виступають забезпечення макрофінансової стабільності, поглиблення інтеграції до єдиного економічного простору ЄС, розбудова дієвої системи страхування воєнних та політичних ризиків, а також стимулювання капіталовкладень у високотехнологічні сектори з високою доданою вартістю. Реалізація зазначених стратегічних пріоритетів дозволить нівелювати безпекові застереження приватного капіталу та успішно трансформувати економіку України з ринку підвищеного ризику на простір надійних і високоприбуткових інвестиційних можливостей.

Оцінюючи роль державної політики та інституційних реформ, стає очевидним, що саме вони виступають базовим фундаментом та головним драйвером якісного перетворення інвестиційного клімату України в умовах євроінтеграції. Ефективність дій держави у цьому напрямі визначається здатністю забезпечувати безумовне верховенство права, продовжувати масштабну цифровізацію публічного управління (через платформи на кшталт DREAM та Diia), адаптувати регуляторне поле до вимог *acquis* ЄС та реформувати систему корпоративного управління. Синхронізація цих реформ із фінансовими інструментами підтримки (такими як Ukraine Facility) є критично важливою, оскільки саме якість державних інституцій та прозорість правил гри сьогодні формують довгострокову довіру міжнародних інвесторів.

ВИСНОВКИ

Узагальнюючи економічну сутність понять «інвестиції» та «інвестиційна привабливість», слід зазначити, що сучасна наука здійснила перехід від спрощеного розуміння капіталовкладень як статичного акту фіксації цінностей до усвідомлення їх як складного, динамічного процесу. Якщо категорія «інвестиції» відображає безпосереднє цільове спрямування майнових, фінансових чи інтелектуальних ресурсів заради майбутнього прибутку або соціального ефекту, то «інвестиційна привабливість» виступає складною інтегральною характеристикою об'єкта. Вона відображає суб'єктивний баланс очікувань інвестора між потенційною прибутковістю та існуючими ризиками, поєднуючи в собі як внутрішній фінансово-виробничий потенціал суб'єкта господарювання, так і сукупність зовнішніх макроекономічних та інституційних умов його функціонування.

Аналіз факторів формування інвестиційної привабливості регіону свідчить, що вона є результатом синергетичної взаємодії складної системи ендогенних (внутрішніх) та екзогенних (зовнішніх) чинників. Безпосередня конкурентоспроможність території базується на її природно-ресурсному потенціалі, розвиненості логістичної та інвестиційної інфраструктури, якості людського капіталу та ефективності місцевого самоврядування. Водночас у сучасному світі класична тріада економічних, інституційних та соціальних факторів суттєво розширюється за рахунок інформаційних і геополітичних параметрів, а використання міжнародних рейтингів та індексів дозволяє нівелювати асиметрію інформації й приймати обґрунтовані рішення щодо просторового розміщення капіталу.

Дослідження методик оцінки інвестиційної привабливості дозволяє зробити висновок, що сучасний інструментарій аналізу еволюціонував до комплексного поєднання економіко-математичних моделей, факторного аналізу та експертних оцінок, які дозволяють збалансувати кількісні та якісні параметри. Застосування описового та рейтингового підходів дає змогу не лише

ефективно ранжувати території за рівнем сприятливості клімату, а й здійснювати глибоку децентралізовану оцінку на різних рівнях агрегації. Головною умовою дієвості будь-якої обраної методики є точне визначення вагомості окремих факторів (доступності комунікацій, ринку праці та інфраструктури), що дозволяє суттєво скоротити розрив між розрахунковими теоретичними індексами та реальними обсягами залученого в економіку капіталу.

Аналіз ключових макроекономічних та інституційних індикаторів України за 2023–2025 роки демонструє складну, але адаптивну динаміку: попри стійке відновлення реального ВВП (зростання на 41,4% у 2025 році порівняно з 2023 роком) та стабілізацію інфляції, серйозними викликами для інвесторів залишаються стрімке зростання зовнішнього державного боргу (понад 165 млрд дол. США у 2025 році), хронічний дефіцит торговельного балансу та низькі позиції у міжнародних рейтингах економічної свободи й сприйняття корупції. Водночас рекордне зростання інвестиційної частки у ВВП до 30% у 2025 році та високий інноваційний потенціал свідчать про масштабні процеси відбудови й готовність економіки до структурної модернізації, що за умови зниження безпекових ризиків та проведення реформ здатне суттєво підвищити довіру довгострокових іноземних інвесторів.

Динаміка прямих іноземних інвестицій в Україну протягом 2023–2025 років свідчить про високу чутливість капіталу до воєнно-політичних ризиків: після різкого компенсаційного стрибка у 2023 році (4247 млн дол. США) відбулося закономірне падіння обсягів ПІІ більше ніж удвічі у 2025 році (до 1822 млн дол. США), яке супроводжувалося глибокою територіальною та структурною трансформацією. Інвестори почали уникати традиційних прифронтових промислових хабів на користь безпечніших західних і центральних областей та столиці, одночасно диверсифікуючи джерела походження капіталу через поступове зниження частки Кіпру на користь реальних європейських інвестицій у виробництво, логістику та фармацевтику (зокрема з Нідерландів та Швейцарії).

Порівняльна оцінка інвестиційного клімату України та Європейського Союзу за 2021–2025 роки демонструє класичну модель «вищий ризик – вищий потенціал дохідності»: завдяки ефекту «наздоганяючого зростання» та масштабним процесам відбудови Україна у 2024–2025 роках випереджала ЄС за темпами приросту ВВП (2,9% і 2,5% проти 1,0% і 1,1% відповідно), а її інвестиційна частка у ВВП сягнула рекордних 30% у 2025 році, перевищивши середньоєвропейський показник (24%). Водночас стримувальними факторами для європейського капіталу залишаються суттєвий розрив в інституційній якості, де середній бал України за Індексом сприйняття корупції (35) майже вдвічі поступається середньому рівню ЄС (62), а також підвищені макроекономічні ризики через суттєво вищу прогнозовану інфляцію (13,2% проти 2,3% в ЄС у 2025 році), що актуалізує потребу в подальшій гармонізації українського законодавства із нормативами ЄС та посиленні захисту прав власності.

Узагальнюючи стратегічні напрямки підвищення інвестиційної привабливості України, слід зазначити, що вони вимагають багаторівневого підходу, який гармонійно поєднує короткострокові антикризові заходи та глибокі довгострокові структурні трансформації. Головними векторами у цьому процесі виступають забезпечення макрофінансової стабільності, поглиблення інтеграції до єдиного економічного простору ЄС, розбудова дієвої системи страхування воєнних та політичних ризиків, а також стимулювання капіталовкладень у високотехнологічні сектори з високою доданою вартістю. Реалізація зазначених стратегічних пріоритетів дозволить нівелювати безпекові застереження приватного капіталу та успішно трансформувати економіку України з ринку підвищеного ризику на простір надійних і високоприбуткових інвестиційних можливостей.

Оцінюючи роль державної політики та інституційних реформ, стає очевидним, що саме вони виступають базовим фундаментом та головним драйвером якісного перетворення інвестиційного клімату України в умовах євроінтеграції. Ефективність дій держави у цьому напрямі визначається

здатністю забезпечувати безумовне верховенство права, продовжувати масштабну цифровізацію публічного управління (через платформи на кшталт DREAM та Diia), адаптувати регуляторне поле до вимог *acquis* ЄС та реформувати систему корпоративного управління. Синхронізація цих реформ із фінансовими інструментами підтримки (такими як Ukraine Facility) є критично важливою, оскільки саме якість державних інституцій та прозорість правил гри сьогодні формують довгострокову довіру міжнародних інвесторів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бланк І. А. Фінансовий менеджмент: навчальний курс. Київ : Ніка-Центр. 2014. 656 с.
2. Про інвестиційну діяльність: Закон України від 18.09.1991 № 1560-XII. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1991, № 47, ст. 646. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1560-12#Text>
3. Білик М. Д. Форми інвестицій державних виробничих підприємств та їх розвиток у сучасних умовах. *Фінанси України*. 1998. № 4. С. 70–76.
4. Коюда О.П. Інвестиційна привабливість підприємства в умовах трансформації економіки: автореф. дис. канд. екон. наук: 08.06.01. Харків, 2003. 20 с.
5. Кулик А.М., Корецька О.В. Економічна сутність поняття інвестиційної привабливості. *Вісник НТУ «ХПІ»*, 2018. 15 (1291). URL: <https://core.ac.uk/reader/161787630>
6. Дума О.І. Розроблення методу комплексного оцінювання інвестиційної привабливості підприємства. *Інвестиції: практика та досвід*. 2019. № 12. С. 101–106. DOI: 10.32702/2306- 6814.2019.12.101
7. Чорна Л.О. Результативна стратегія досягнення інвестиційної привабливості підприємства. *Інвестиції: практика та досвід*, 2008. (24), 4-6. URL: <http://www.investplan.com.ua/?op=8&w=%D0%9B. +%D0%9E. +%D0%A7%D0%BE%D1%80%D0%BD%D0%B0>
8. Задорожна Я.Є., Дядечко Л.П. Підвищення інвестиційної привабливості підприємництва як напрямок залучення інвестиційних ресурсів. *Інвестиції: практика та досвід*, 2007. (2), 32-35.
9. Ткачук І.І., Спіцина Ю.Г. Сутність поняття «інвестиційна привабливість підприємства». *Проблеми системного підходу в економіці*. 2018. Випуск № 5(67). <https://doi.org/10.32782/2520- 2200/2018-5-21>
10. Крамаренко К.М. Інвестиційна привабливість підприємства та методичні підходи до її визначення. *Причорноморські економічні студії*, 2016.

(10), 22-26. URL: <http://bses.in.ua/journals/2016/10-2016/22.pdf>

11. Носова О.В. Інвестиційна привабливість підприємства. *Стратегічні пріоритети*, 2007. 1(2), 120-126. URL:

https://www.libr.dp.ua/text/sp2007_1_16.pdf

12. Методика інтегральної оцінки інвестиційної привабливості підприємств і організацій. Затверджено наказом Агентства з питань запобігання банкрутству підприємств та організацій від 31.03.1998 р. за № 214/2654. URL:

<http://iplex.com.ua/doc.php?code=z0214->

<98&red=100003e61d614ea0282db3f9cd1c12bca962ec&d=5&st=0>

13. Damodaran A. Investment Valuation: Tools and Techniques for Determining the Value of Any Asset. Wiley.2012. <https://suhaconsulting.com/wp-content/uploads/2018/09/investment-valuation-3rdedition.pdf>

14. Андрієць В.С. Економічна сутність поняття «інвестиційна привабливість». *Інвестиції: практика та досвід*, 2014. 16. URL:

http://www.investplan.com.ua/pdf/16_2014/6.pdf

15. Майорова Т.В. Інвестиційна діяльність [навчальний посібник] / Майорова Т.В. – К. : «Центр навчальної літератури». 2006. 376 с.

16. Покропивний С.Ф. Економіка підприємства: [підручник] / М.Г. Грещак, В.М. Колот, А.П. Наливайко та ін.; За заг. ред. С.Ф. Покропивного. К.: КНЕУ. 2001. 528 с.

17. Дука А. П. Теорія та практика інвестиційної діяльності. Інвестування : підручник : для студ. ВНЗ / А. П. Дука. – 2-ге вид. К. : Каравела, 2008. 432 с.

18. Борщ Л.М. Інвестування: теорія і практика : навчальний посібник / Л.М. Борщ, С.В. Герасимова; Київський ун-т ринкових відносин, Феодосійська фінансово-економічна академія. 2-ге вид., перероб. і доп. К. : Знання, 2007. 685с.

19. Гарбар С. Роль сервісних провайдерів у формуванні систем та структур забезпечення інвестиційної привабливості технологічних підприємств. *Економіка та суспільство*, 2024. Вип. 69.

<https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-69-6>

20. Музиченко-Козловська О. В. Підходи до формування стратегії підвищення інвестиційної привабливості регіону (на прикладі Львівської області України). *Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Серія «Проблеми економіки та управління»*. 2022. Vol. 6, No. 2. С. 41–51. DOI: <https://doi.org/10.23939/semi2022.02.041>

21. Каркіч І. Інвестиційна привабливість регіонів України. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Економіка»*. 2017. № 4 (32). С. 136–141.

22. Горна М., Іщук Я., Халілова Т. Умови та фактори формування інвестиційної привабливості країн Східної Європи. *Міжнародна економічна політика*. 2017. № 2 (27). С. 27–49.

23. Гелеверя Є. М., Сергієнко Ю. І. Інвестиційна привабливість регіонів як основа сталого розвитку країни. *Бізнес Інформ*. 2020. № 4. С. 111–117.

24. Гребенюк Н. О. Інвестиційна привабливість: сутність та засоби покращення. *Інвестиції: практика та досвід*. № 13. 2012. С. 12-17.

25. Петровська С. А. Оцінки інвестиційної привабливості регіону: порівняльний по-факторний аналіз. *Mechanism of Economic Regulation*. № 2. 2012. С. 90-97.

26. Цанько О.О. Дослідження факторів інвестиційної привабливості регіону у контексті формування засад забезпечення його конкурентоспроможності. *Науковий вісник*. 2017. С. 170.

27. Бутко М., Зеленський С., Акименко О. Сучасна проблематика оцінки інвестиційної привабливості регіону. *Економіка України*. 2005. № 11. С.30-37.

28. Гудзь М. В. Методичні підходи до оцінювання інвестиційної привабливості регіону. *Ефективна економіка*. 2012. № 12. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=1682>

29. Завадських Г. М. Методичні підходи до оцінки інвестиційної привабливості регіону. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2017. № 17. С. 152–155. URL: <http://global-national.in.ua/archive/17-2017/34.pdf>
30. Бушинський Є. В. Методи оцінки інвестиційної привабливості: регіональний вимір. *Бізнес Інформ*. 2021. № 1. С. 157-163. http://nbuv.gov.ua/UJRN/binf_2021_1_22
31. Grants for Investments. URL: <https://www.gtai.de/en/invest/investment-guide/incentive-programs-in-germany/cash-incentives-for-investments?>
32. Interreg Europe 2021-2027 Programme Manual. Version 6. Interreg Europe. 2025. 136 p. URL: https://www.interregeurope.eu/sites/default/files/2023-02/IR-E_programme_manual_annexes.pdf
33. European Social Fund Plus. URL: https://en.wikipedia.org/wiki/European_Social_Fund_Plus
34. Baltic Sea Region Programme. URL: https://en.wikipedia.org/wiki/Baltic_Sea_Region_Programme
35. Western Balkans Investment Framework. URL: https://en.wikipedia.org/wiki/Western_Balkans_Investment_Framework
36. Грищенко І. М. Зарубіжний досвід управління регіональним розвитком. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. №2. 2018. URL: http://www.dy.nayka.com.ua/pdf/5_2018/5.pdf
37. Грищенко І. М. Зарубіжний досвід регулювання соціально-економічного розвитку регіонів. *Актуальні питання публічного управління та адміністрування в контексті реалізації адміністративної реформи* : матеріали Всеукр. наук.-практ. інтернет-конф. (Умань, черв. 2018 р.). Умань, Уманський національний університет садівництва, 2018. С. 54.
38. Дегтярьова І. О. Конкурентоспроможність регіону: стратегічні пріоритети та механізми державного управління : монографія. К. : НАДУ, 2012. 368 с.
39. Баранник Л. Б. Фіскальні інструменти стимулювання інноваційно-інвестиційної діяльності підприємств. *Науковий погляд: економіка*

та управління. 2017. № 1 (57). С. 29–39.

40. Ліба Н. С. Закордонний досвід реалізації регіональної політики. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Вип. 6, частина 2. 2016. С. 56-59. URL:

http://www.visnykeconom.uzhnu.uz.ua/archive/6_2_2016ua/14.pdf

41. Ткачук А. Регіональна політика: правове регулювання. Світовий та український досвід. К. : Леста, 2011. 260 с.

42. Малахова Ю. А., Хобта М. О., Гончар Т. М. Зарубіжний досвід стимулювання інвестиційної активності підприємств. *Електронне наукове фахове видання: «Економічна ефективність»*, №2, 2021. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/2_2021/93.pdf

43. Назарова Л. В. Закордонний досвід стимулювання та вирівнювання регіонального розвитку. *Modern Economics*. 2021. № 30(2021). С. 153-157. DOI: [https://doi.org/10.31521/modecon.V30\(2021\)-24](https://doi.org/10.31521/modecon.V30(2021)-24)

44. Лендшел М. Місцева демократія у країнах Центральної і Східної Європи: монографія. Ужгород : Мистецька лінія, 2011. 688 с.

45. Ukraine. URL: <https://data.worldbank.org/country/ukraine>

46. Валовий внутрішній продукт (ВВП) в Україні 2026. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/economy/gdp/>

47. Ukraine Indicators. URL: <https://tradingeconomics.com/ukraine/indicators>

48. Індекс інфляції в Україні. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/economy/index/inflation/>

49. Експорт та імпорт України. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/economy/gdp/eximp/>

50. Платіжний баланс України. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/economy/balance/>

51. Ukraine Investment: % of GDP. URL: <https://www.ceicdata.com/en/indicator/ukraine/investment--nominal-gdp>

52. Gross fixed capital formation (% of GDP) – Ukraine. URL:

<https://data.worldbank.org/indicator/NE.GDI.FTOT.ZS?locations=UA>

53. Зовнішній державний борг України. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/finance/debtgov/foreign/>

54. Ukraine rises seven positions in the World Economic Freedom Index 2025. URL: <https://finance.liga.net/en/ekonomika/novosti/ukraine-rises-seven-positions-in-the-world-economic-freedom-index-2025>

55. CORRUPTION PERCEPTIONS INDEX — 2025. URL: <https://ti-ukraine.org/en/>

56. Ukraine ranking in the Global Innovation Index 2025. URL: <https://www.wipo.int/edocs/gii-ranking/2025/ua.pdf>

57. Прямі іноземні інвестиції. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/economy/fdi/2025/>

58. Статистика зовнішнього сектору. URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/sector-external#5>

59. Investment activity in Ukraine (2022). URL: <https://me.gov.ua/Documents/Detail/8d61973a-5cac-4a90-b34e-0a9b774c3607?id=e8098a92-8436-46df-aadd-95788d4ea8a3&isSpecial=true&lang=en-GB&title=UkraineCanadaFreeTradeAgreement>

60. Ukraine's economic resilience and anti-corruption reform efforts lay the foundations for recovery. URL: <https://read.oecd-ilibrary.org/en/about/news/press-releases/2025/05/ukraine-s-economic-resilience-and-anti-corruption-reform-efforts-lay-the-foundations-for-recovery.html>

61. OECD Economic Outlook, Volume 2025 Issue 1: Ukraine. URL: https://www.oecd.org/en/publications/oecd-economic-outlook-volume-2025-issue-1_b168feb2-en/ukraine_5f9ebe34-en.html

62. Spring 2025 Economic Forecast: Moderate growth amid global economic uncertainty. URL: https://economy-finance.ec.europa.eu/economic-forecast-and-surveys/economic-forecasts/spring-2025-economic-forecast-moderate-growth-amid-global-economic-uncertainty_en?prefLang=sv

63. Corruption Perceptions Index. URL: <https://www.transparency.org/en/cpi/2024>
64. Corruption Perceptions Index 2025. URL: <https://www.transparency.org/en/cpi/2025>
65. OECD Economic Surveys: Ukraine 2025. URL: https://www.oecd.org/en/publications/oecd-economic-surveys-ukraine-2025_940cee85-en/full-report/raising-investment-and-exports_8614bf29.html
66. World Bank financing arm IFC plans \$1.9 bln in Ukraine investments. URL: <https://www.reuters.com/markets/europe/world-bank-financing-arm-ifc-plans-19-bln-ukraine-investments-2024-04-22/>
67. The EBRD in Ukraine. URL: <https://www.ebrd.com/home/what-we-do/where-we-invest/ukraine.html>
68. Миценко І. М. Трансформація системи управління зовнішньоекономічною та інвестиційною безпекою України в умовах глобалізації : монографія / І. М. Миценко, І. Г. Бабець ; Центральнотукаїн. нац. техн. ун-т. - Кропивницький : Поліграф-Сервіс, 2021. - 464 с.
69. Бабець І. Прямі іноземні інвестиції: структурні зміни та вплив на економічну безпеку України / І. Бабець, І. Миценко, В. Миценко. *Журнал європейської економіки*. 2020. Т. 19. № 2(73). С. 319-334.
70. Соколовська О.М. Прямі іноземні інвестиції в економіці України: стан і проблеми залучення. *Вісник економічної науки України*. 2021. №2. С.92-99.
71. Чудіновських А. М., Насипайко Д. С. Вдосконалення державної інвестиційної політики. *Глобальна безпека та асиметричність світового господарства в умовах нестабільного розвитку економічних систем* : матеріали міжнар. наук.-практ. інтернет-конф., 12 грудня 2024 р.) / упоряд. І. М. Миценко. Кропивницький : ЦНТУ, 2024. URL: <https://dspace.kntu.kr.ua/handle/123456789/15649>